

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Michaela Bogarová

Komparace obsahu učiva předmětu ZSV na gymnáziích

Olomouc 2021

Vedoucí práce: doc. PhDr. Martin Strouhal, PhD.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „*Komparace obsahu učiva předmětu ZSV na gymnáziích*“ zpracovala samostatně pouze s použitím literatury a pramenů uvedených v seznamu citované literatury pod vedením doc. PhDr. Martina Strouhala, PhD.

V Olomouci, dne 15.4.2021

.....

Michaela Bogarová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Martinu Strouhalovi, PhD. za všestrannou pomoc, množství cenných a inspirativních rad, podnětů, doporučení, připomínek a zároveň za velkou trpělivost při konzultacích poskytnutých ke zpracování této práce.

Obsah

Úvod	5
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1. Vymezení edukace v České republice se zaměřením na středoškolské vzdělávání	7
2. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G).....	12
2.1. <i>Charakteristika vzdělávací oblasti Člověk a společnost.....</i>	<i>12</i>
2.2. <i>Klíčové kompetence RVP G</i>	<i>15</i>
2.3. <i>Průřezová témata RVP G.....</i>	<i>17</i>
3. Obsah učiva společenských věd.....	20
3.1. <i>Psychologie</i>	<i>20</i>
3.2. <i>Sociologie.....</i>	<i>21</i>
3.3. <i>Právo</i>	<i>22</i>
3.4. <i>Politologie.....</i>	<i>23</i>
3.5. <i>Mezinárodní vztahy.....</i>	<i>24</i>
3.6. <i>Ekonomie.....</i>	<i>25</i>
3.7. <i>Filozofie.....</i>	<i>26</i>
3.8. <i>Etika</i>	<i>29</i>
3.9. <i>Základy religionistiky.....</i>	<i>30</i>
II. VÝZKUMNÁ ČÁST	32
4. Komparace ŠVP Slovanského gymnázia a ŠVP Hejčínského gymnázia.....	32
5. Komparace ŠVP SG, ŠVP HG s RVP G.....	39
6. Klíčové kompetence a průřezová témata z pohledu předmětu společenských věd ..	44
Závěr.....	47
Seznam použité literatury a pramenů	49
Anotace.....	52

Úvod

Základy společenských věd (dále jen „ZSV“) jsou předmětem vyučovaným na gymnáziích, který připravuje žáky pro případné další studium či praktický život a skládá se z humanitních exkluzivních oborů. Smyslem hodin ZSV není pouze předkládat nezáživné poučky a teorie, ale především pomoci studentům zorientovat se v každodenním životě, vytvořit si vlastní názor a systém hodnot. Obsah předmětu ZSV vychází závazně z RVP G, konkrétně ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost a vzdělávacího oboru Občanský a společenskovědní základ. ZSV integruje oblast Člověk a svět práce a průřezová témata, u kterých je vzdělávací obsah často propojen s vědomostmi z jiných předmětů. Vzdělávací obsah je rozdělen mezi vyučovací ročníky a řadí se do něj obory jako psychologie, sociologie, politologie, právo, filozofie, etika, základy religionistiky, ekonomie a mezinárodní vztahy. Všechny tyto obory jsou velmi užitečné pro následující vysokoškolské studium humanitního zaměření, kterého se žáci mohou účastnit po úspěšném vykonání maturitní zkoušky.

Předmětem bakalářské práce je komparace obsahu učiva společenských věd a jeho časová dotace. Ke komparaci ŠVP jsou vybrány dvě prestižní olomoucká gymnázia – Slovanské gymnázium Olomouc (dále „SG“) a Gymnázium Olomouc – Hejčín (dále „HG“). Obě gymnázia mají dlouholetou tradici a mohou se pyšnit vysokou úrovní vzdělávání a dobrému uplatnění svých absolventů. Z tohoto důvodu byla zajímavá zejména komparace z pohledu učebních osnov předmětu ZSV. Vedle komparace ŠVP vybraných gymnáziích byla provedena konfrontace ŠVP a RVP G.

Bakalářská práce si stanovuje dva hlavní a dva vedlejší cíle. Primárním cílem je pomocí komparace zjistit, jaký je rozdíl mezi ŠVP SG a ŠVP HG z pohledu obsahové stránky učiva a časové dotace. Sekundárním cílem je konfrontace programů na obou úrovních mezi sebou čili srovnání předepsaného učiva v RVP G spolu s vytvořenými ŠVP vybraných gymnázií. Jako vedlejší cíle si tato práce vytyčuje zjistit, jakou roli představují klíčové kompetence a průřezová témata v předmětu společenských věd.

Práce je členěna na dvě hlavní části, na teoretickou a výzkumnou, a dále se dělí do 6 kapitol, jež se rozčleňují na jednotlivé podkapitoly. První kapitola je zaměřena teoreticky a v první části se zabývá základními funkcemi škol, vzdělávací politikou, edukační soustavou a vymezením vzdělávání. Dále se tato kapitola věnuje systému kurikulárních dokumentů, jejich dělení a kurikulu jako takovému, na jehož základě stojí vzdělávací systém. Druhá kapitola se ve své první podkapitole zaměřuje na charakteristiku RVP G se zaměřením

na oblast Člověk a společnost. V druhé podkapitole rozebírá jednotlivé klíčové kompetence, které jsou specifikovány v RVP G. Poslední podkapitola druhé kapitoly se věnuje obecné charakteristice průřezových témat. Poslední kapitolou teoretické části je kapitola s názvem *Obsah učiva společenských věd*, která se věnuje jednotlivým vzdělávacím celkům, které tvoří obsah učiva předmětu ZSV. Mezi tyto vzdělávací celky patří psychologie, sociologie, politologie, právo, filozofie, etika, základy religionistiky, ekonomie a mezinárodní vztahy. Ve čtvrté kapitole řadící se do výzkumné části dochází ke komparaci ŠVP SG a ŠVP HG, které si gymnázia tvoří sami. ŠVP obou gymnázií jsou srovnány dle parametru časové dotace a obsahu učiva. Cílem této kapitoly je zjistit jejich zásadní rozdíly. Pátá kapitola výzkumné části se zabývá porovnáním ŠVP SG a HG s RVP G. Ke srovnání dochází u obsahu vzdělávacích oblastí společenských věd. Poslední, šestá, kapitola této bakalářské práce se věnuje klíčovým kompetencím a průřezovým tématům a má za cíl zjistit jejich vliv a promítnutí do předmětu společenských věd. Dále se tato kapitola věnuje průřezovým tématům, jejichž cílem nemá být doplnění učiva, ale propojení různých vyučovacích předmětů spolu s aktuálními globálními problémy a podpora výchovné funkce ve vzdělávání. Vzhledem k tomu, že obsahem průřezových témat jsou aktuální problémy současného světa, mají průřezová témata značný dopad do obsahu předmětu společenských věd, na který tématem této bakalářské práce.

Bakalářská práce se zabývá konkrétně vzděláváním v České republice, a proto čerpá především z českých zdrojů, protože zahraniční autoři systému českého školství nevěnují příliš velkou pozornost. Legislativa použitá v této práci je zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“).

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení edukace v České republice se zaměřením na středoškolské vzdělávání

První kapitola je zaměřena teoreticky. Její první část se zabývá základními funkcemi škol, vzdělávací politikou, edukační soustavou a vymezením vzdělávání, které upravuje zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“). Dále se tato kapitola věnuje systému kurikulárních dokumentů, jejich dělení a kurikulu jako takovému, na jehož základě stojí vzdělávací systém. Cílem první kapitoly je zjistit jakou má strukturu a jak funguje edukační systém České republiky a jaké je dělení kurikulárních dokumentů a jejich funkce.

Škola plní několik funkcí, podle I. Gillnerové je škola institucí společenskou, ale zároveň má svá vlastní pravidla a své způsoby chování a jednání. Jednou z funkcí školy je funkce personalizační. Tato funkce pomáhá jedinci formovat jeho osobnost a učí jedince fungovat samostatně. Druhá funkce je funkce kvalifikační. Díky kvalifikační funkci se jedinec naučí rozvíjet své schopnosti a dovednosti, které mu pomáhají v realizaci jeho života. Třetí funkcí je funkce socializační. Škola je jednou z více institucí, kde se žák učí socializaci. Poslední, čtvrtou funkcí je integrační funkce. Tato funkce připravuje jedince k následnému povolání a rodinnému životu a vzdělává ho v politické a veřejné sféře (Výrost a kol.,1998).

Vzdělávání se v České republice řídí školským zákonem a je na rozdíl od vzdělávacího systému západní Evropy veřejnou službou. Tento zákon mimo jiné vymezuje zásady, cíle a podmínky pro vzdělávání, specifikuje úroveň vzdělávacího systému, charakterizuje jednotlivé vzdělávací programy, upravuje práva a povinnosti jednotlivých účastníků vzdělávací soustavy a stanovuje organizaci vzdělávání ve školách.

Vzdělávací politika byla v České republice změněna po roce 1989, především v oblasti řízení, financování, vzdělávací nabídky, kurikul a zároveň školy získaly právní subjektivitu. Podstatnou změnou byl vznik soukromých škol, které jsou zřizované soukromými osobami nebo společnostmi. Další změnou po roce 1989 bylo posílení autonomie škol, které se nyní podílí na tvorbě svých ŠVP, upravují si své učební plány a osnovy a kladou důraz na výuku cizích jazyků.

Českou vzdělávací soustavu tvoří školy a školská zařízení v několika úrovních. První nejnížší vzdělávací úrovní jsou mateřské školy, které navštěvují děti v rozmezí 3-6 let věku.

Předškolní vzdělávání je podstatné především v posledním ročníku mateřské školy, kde je zahájena povinná školní docházka. Na úroveň mateřských škol navazují základní školy (dále jen „ZŠ“) zde dochází k výuce dětí ve věkovém rozmezí 6-15 let. Základní školy se dělí na dva stupně, kde první stupeň zahrnuje 1.-5.třidu a druhý stupeň 6.-9.třidu. ZŠ poskytují základní povinné vzdělání neboli zajišťují povinnou školní docházku. Třetí úroveň vzdělávání v ČR je středoškolské vzdělávání, na které se tato bakalářská práce zaměřuje.

Dle edukační soustavy České republiky mají střední školy tři úrovně, které dělíme na střední odborná učiliště, střední odborné školy a gymnázia. Další úroveň je vyšší odborné vzdělání, které zajišťují vyšší odborné školy a připravují studenty k odborné činnosti. Toto vzdělávání trvá dva až tři roky a je ukončeno pomocí absolutoria. Nejvyšší úroveň edukačního systému České republiky je vysokoškolské vzdělání, které má různou dobu studia, nejčastěji tři až pět let. Vzdělávací soustavu doplňují konzervatoře a jazykové školy, které žáky připravují v odborném směru (Vališová, 2007). V dřívější době se pojem vzdělání týkal jen dětí. V současnosti se týká všech generací a vzdělávání zařizují i jiné instituce než školy, protože vzdělání jedinci jsou nezbytní pro celou společnost.

Dále se tato kapitola zaměřuje na střední stupeň vzdělávání, který se v České republice řadí do nepovinné kategorie. Ačkoli se ho drtivá většina mladých lidí účastní, pro velkou skupinu z nich tímto jejich vzdělávání nekončí a pokračují ve studiu. Podle mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED (*International Standard Classification of Education*) patří vyšší středoškolské vzdělání do skupiny ISCED 3. Některé školy poskytují i nižší stupeň sekundárního vzdělání, a to například ISCED 253 nebo 244.

V České republice je až 290 různých oborů, které se dělí do 31 skupin dle zaměření a lze je studovat v rámci denní, večerní, distanční nebo kombinované formy. Obor a formu středoškolského vzdělání si žák sám volí. Školský zákon uvádí tři hlavní skupiny středoškolského vzdělávání. Do první skupiny se řadí gymnázia, které nabízí všeobecné vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Druhou skupinu tvoří střední odborné školy, které žákům poskytují vzdělání v daném oboru zakončené taktéž maturitní zkouškou. Poslední třetí skupinou jsou střední odborné učiliště, kde žáci získají výuční list. Většina škol tyto vzdělávací skupiny kombinuje, a tudíž nelze školy striktně rozdělit do definovaných skupin. Například žáci, kteří dosáhli nejnižšího možného středoškolského vzdělání mají možnost pokračovat ve studiu a doplnit si pomocí nástavby středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Vysvědčení o maturitní zkoušce je klíčové, jelikož představuje jednu ze základních podmínek pro ucházení se o terciální vzdělávání (Eurydice, 2021, online).

Systém kurikulárních dokumentů

Nejprve je důležité pojem kurikulum definovat. Pojem kurikulum nelze přesně vymezit, jelikož je používáno více různých definic, ale zjednodušeně řečeno je kurikulum vzdělávací program či plán. V České republice slovo kurikulum začalo být používáno až po roce 1989 a ani dnes není tento pojem chápán a přijímán jednotně. Kurikulum vždy odráží podoby potřeby a úroveň kultury dané společnosti. Kurikulární dokument komplexně vymezuje koncepci, cíle a obsah vzdělávání (Průcha a kol., 2013). Podle W. Krona kurikulum může být rozděleno na dvě koncepce. Na klasickou a na aktuální koncepci, která odráží pojetí kurikula v současné době. Pro klasickou koncepci je zásadní zejména obsah kurikula, zatímco aktuální koncepce klade důraz na vyučovací a učební procesy (Maňák a kol., 2008).

Kurikulum má velmi široké pojetí a pro lepší přehled je rozděleno do několika dimenzí, mezi které se řadí ideová, obsahová, organizační a metodická dimenze (viz obrázek č. 1 níže). Pomocí těchto dimenzí jsou označeny rozměry jevů a vytyčeny úseky s promítanou problematikou. Dimenze ideová se zabývá orientací člověka ve všech formách kurikula a určuje cílové hodnoty, díky kterým je vybudován edukační systém a jsou důležitou součástí výchovně-vzdělávacího procesu. Tyto vzdělávací cíle znázorňují promítání ideálů, představ a vizí, kterých chce společnost dosáhnout. Všechny cíle společně vytváří hierarchii, která má různou úroveň obecnosti a důležitosti a také jsou rozdílně zaměřené. Nejvyšším vrcholným cílem je harmonická osobnost, která je definována jako vzdělaná a vychovaná. Dimenze obsahová se zabývá obsahem vzdělávání, konkrétně učivem, které je předáváno ve výuce. Obsahová dimenze je východiskem a centrálním bodem kurikula a soustředí se na ni největší pozornost ze strany žáka i učitele. Hlavním cílem pedagoga je zprostředkovat a předat učivo žákům srozumitelnou formou, tudíž se obsahová dimenze týká učiva a jeho zpracování v učebnicích. Metodická dimenze ve svém obsahu zařazuje otázky týkající se práce s kurikulárními dokumenty v edukačním a výchovném procesu a díky tomu se prolíná i mezi ostatní dimenze, protože všechny sledují stejné cíle. V metodické dimenzi je také řešena otázka výukového stylu učitele, jeho metod, didaktických prostředků, strategií a učebních stylů žáků. Poslední čtvrtá dimenze se nazývá organizační a je silně spjata s metodickou dimenzí. Specifikuje podmínky a okolnosti za nichž probíhá výuka a soustředí se zejména na organizační formu výuky, mezi kterou se řadí výuka hromadná, skupinová, individuální a jiná (Maňák a kol., 2008).

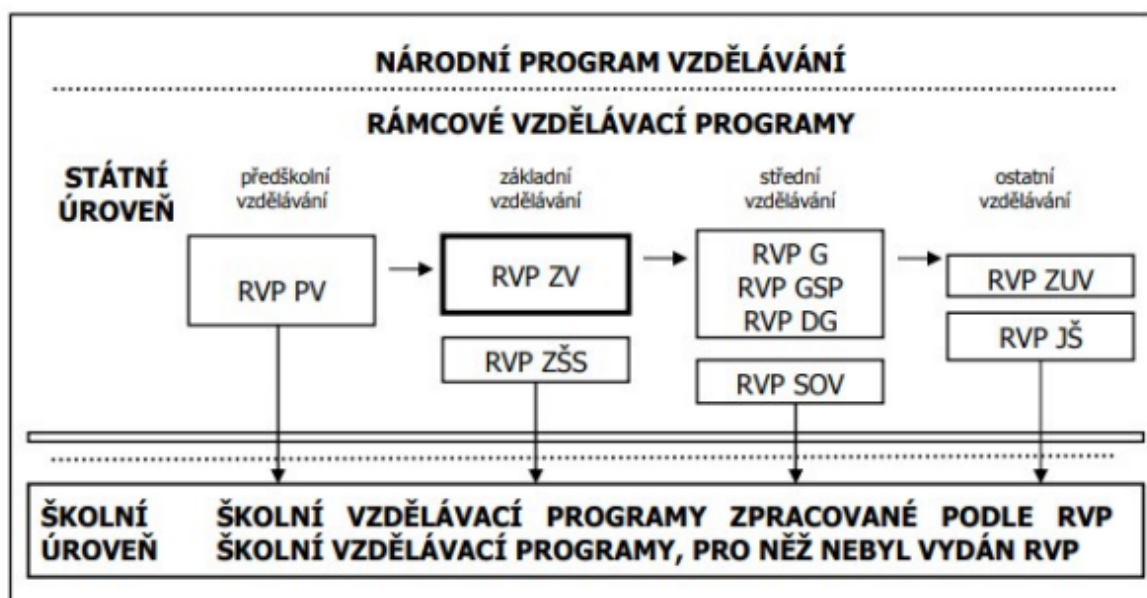
Obrázek č. 1: Dimenze současného kurikula (Maňák, 2008)

Státní úroveň vzdělávacích dokumentů v České republice dělíme na dvě úrovně, státní a školní. Do státní úrovně kurikulárních dokumentů spadá Národní vzdělávací program (dále jen „NVP“) a Rámcový vzdělávací program (dále jen „RVP“).

NVP byl od roku 2001 až do konce roku 2020 v České republice veden pod názvem *Národní program rozvoje a vzdělávání v České republice*, tzv. Bílá kniha. Od roku 2021 je platný nový NVP, který se nazývá *Strategie vzdělávací politiky do roku 2030*. Na vzniku nové strategie se podílela skupina lidí pod vedením prof. Arnošta Veselého, která má za cíl zlepšit vzdělání v České republice, přiblížit se žákům a přizpůsobit vzdělávání moderní době (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, online).

Do státní úrovně kurikulárních dokumentů spadá také RVP, který se dělí na několik jednotlivých druhů: RVP pro předškolní vzdělávání, pro základní vzdělávání, pro střední gymnaziální vzdělávání, pro střední odborné vzdělávání, pro speciální vzdělávání a pro základní umělecké vzdělávání. Nově existuje RVP v oblasti informatiky a ICT. V České republice RVP upravuje školský zákon, kde je specifikováno několik kategorií, mezi něž se řadí cíle, forma, délka a obsah vzdělávání. RVP určují i podmínky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto programy se upravují stejně jako NVP. RVP je důležité udržovat aktuální s důrazem na nejnovější poznatky z vědních disciplín. Na základě těchto programů si jednotlivé školy tvoří svůj Školní vzdělávací program (dále jen „ŠVP“), který musí být v souladu s RVP (Národní ústav pro vzdělávání, online).

Školní úroveň tvoří ŠVP, který si každá škola tvoří sama na základě RVP a schvaluje ho vedení školy, které dohlíží na jeho soulad s RVP. Škola si tvoří i vlastní název programu a začleňuje do něj veškeré informace, které musí obsahovat. Dle ŠVP se realizuje výuka na školách a povinností každého pedagoga je tento dokument dodržovat. Povinností školy je umožnit žákům a rodičům náhled do programu. Pravomoc ke kontrole má Česká školní inspekce (Informační systém Infoabsolvent, online).

Obrázek č. 2: Systém kurikulárních dokumentů (Metodický portál RVP, online)

2. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G)

Cílem této kapitoly je charakterizovat Rámcový vzdělávací program pro gymnázia se zaměřením na vzdělávací oblast *Člověk a společnost* pomocí níž se realizuje výuka společenských věd. Kapitola obsahuje rozbor klíčových kompetencí, které jsou specifikovány v RVP G, a průřezových témat. RVP G je součástí státní úrovně kurikulárních dokumentů. Od srpna roku 2016 RVP G má několik druhů: RVP pro gymnázia, pro gymnázia se sportovní úpravou a pro dvojjazyčná gymnázia. RVP G se dělí na čtyři části. Část A se věnuje vymezení vzdělávání, kurikulárním dokumentům a principům RVP G. Část B charakterizuje vzdělávání, organizaci vzdělávání, podmínky přijetí a způsob ukončení vzdělávání. Část C pojednává o cílech vzdělávání, klíčových kompetencích, průřezových tématech a o vzdělávacích oblastech. Věnuje se i rámcovému učebnímu plánu a zásadám pro tvorbu ŠVP. Část D se zabývá vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Mimo jiné se soustředí i na vzdělávání mimořádně nadaných žáků a na podmínky pro vzdělávání na gymnáziu (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007).

2.1. Charakteristika vzdělávací oblasti *Člověk a společnost*

Vzdělávací oblast *Člověk a společnost* spadá v rámci RVP G do části C. Tato oblast je rozdělena na tři části, které spolu tvoří jednotný vzdělávací celek, a řadí se do nich dějepis, geografie a občanský a společenskovední základ. Výuka společenských věd je realizována v poslední části právě již zmíněného Občanského a společenskovedního základu, který tvoří dohromady 6 kapitol. Pomocí těchto vzdělávacích kapitol si žáci gymnázií prohlubují své znalosti na základě poznatků, které jim byly sděleny při základním vzdělání. Učí se chápat veškeré informace v širším myšlenkovém pojetí a k tomu přidávají nové informace, které se dozvídají ve vyučovacích hodinách. Právě předmět společenských věd učí žáky kritickému myšlení a díky tomuto předmětu žáci umí vyhodnocovat různé postupy při řešení problémů. Společenské vědy žákům pomáhají při utváření historické kontinuity a celkového vědomí hodnot a tradic. Žáky připravuje na občanský život v demokratickém státě a pomáhá jim stát se zodpovědným občanem (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007).

Občanský a společenskovední základ tvoří šest kapitol, mezi něž řadíme kapitoly s názvem *Člověk jako jedinec*, *Člověk ve společnosti*, *Občan ve státě*, *Občan a právo*, *Mezinárodní vztahy a globální svět*, *Úvod do filozofie a religionistiky*. Každá kapitola obsahuje žákovy očekávané výstupy a učivo (tamtéž).

Každý z nás se snaží celý život porozumět sám sobě i okolí. Všichni bychom měli znát své silné a slabé stránky a najít svou životní cestu, čemuž se věnuje kapitola *Člověk jako jedinec*. Výstupy, které jsou v této kapitole od žáka očekávány jsou následující: žák by měl umět vysvětlit jednotlivé druhy chování, jasně určit různé projevy chování a vysvětlit faktory, které lidské chování ovlivňují. Tato vzdělávací kapitola zahrnuje i vývojové fáze života, které jednotlivě žák vysvětlí a definuje každou fázi života jedince. Žáci se učí vnímat svou osobu a okolí. Poslední důležitou součástí této vzdělávací kapitoly je duševní hygiena a schopnost se vyrovnat s různými každodenními situacemi. Učivo, kterým se tato kapitola zabývá, odpovídá výstupům žáka, které jsou zmiňovány výše. Obsahem učiva je osobnost člověka zaměřující se na problematiku charakteristiky osobnosti, její typologii, vývoj a formování osobnosti a celoživotní učení. Učivo podstaty lidské psychiky rozebírá vědomí, psychické jevy, procesy, stavy a vlastnosti. Vzdělávací látka týkající se psychologie v každodenním životě se detailně věnuje životním otázkám, duševní hygieně, náročným životním situacím a psychologickému poradenství (tamtéž).

Člověk ve společnosti je název druhé kapitoly občanského a společenskovedního základu, která od žáků očekává výstupy, mezi něž patří uplatnění svých znalostí v komunikaci a zvládnání řešení různých situací pomocí komunikace. Pro správnou a zdravou společnost je nutnost, aby se žáci naučili respektu vůči ostatním lidem z jiných sociálních skupin. Dále se od žáků očekává, že budou respektovat individuální vývoj jednotlivce v osobním i společenském směru. V neposlední řadě je nutnost, aby žáci pochopili a objasnili sociální problémy současnosti. Učivo, které je zde definované se týká kapitol společenské podstaty člověka, která konkrétně řeší otázku začlenění jedince do sociálních vazeb, procesu socializace, mezilidské komunikace a problémů v mezilidských vztazích. Na to navazuje učivo sociální struktury společnosti s otázkou sociálních útvarů a institucí, sociální nerovnosti a mobility společně se začleněním jedince do společnosti. Sociální fenomény a procesy se zaměřují na rodinu, práci, média, životní prostředí a na sociální deviace a problémy (tamtéž).

Občan ve státě je třetí vzdělávací kapitolou, kde žák nabude základní znalosti o fungování státu, politické situaci a historii. Mezi výstupy, které se od žáků očekávají jsou rozlišení a porovnání různých typů a forem vlády. Orientace v ideologiích, vymezení právní síly ústavy a jejího obsahu a rozlišení právní moci do tří kategorií včetně jejich definice. Dále žák vysvětlí podstatu demokracie a dokáže ji rozeznat od nedemokratických režimů a zároveň dokáže popsat špatný politický jev ku příkladu korupci. Dále jsou žáci obeznámeni se systémem vole, který zvládnou popsat a vysvětlit podstatu voleb. Posledním očekávaným výstupem tohoto výukového bloku je hájení lidských práv, které je nutné respektovat a ctít.

Učivo této vzdělávací oblasti je rozděleno do čtyř skupin. Skupina, která se zaměřuje na učivo zabývající se státem řeší znaky, funkce a formy státu spolu s Ústavou ČR, látka týkající se demokracie se zabývá problematikou principů a podob demokracie, politických subjektů, politického života ve státě včetně voleb, volebních systémů a úřadů. Lidská práva tvoří vlastní skupinu učiva, jež zdůrazňuje jejich důležitosti spolu s jejich zakotvením. Učivo je propojeno s funkcí ombudsmana. Poslední čtvrtá výuková skupina se zabývá ideologiemi a jejich znaky, funkcemi a hlavními směry (tamtéž).

Ve čtvrté kapitole *Občan a právo* si žáci prohloubí znalosti právního odvětví a pochopí, že má každý svá práva a povinnosti. Dále studenti dostanou přehled o právu a jeho kategoriích. Mezi výstupy, které očekáváme od žáků řadíme: schopnost vymezit rozdíl mezi právní a morální normou, definovat rozdíl mezi fyzickou a právnickou osobou, vyjmenovat právní orgány. Dále žáci dokážou rozlišit trestný čin a přestupek a spolu s tím ví, jaké následky mohou mít jejich činy a jaké tresty za ně hrozí. Učivo, které spadá do této vzdělávací oblasti, je rozděleno na tři skupiny. První skupinou je právo a spravedlnost, kam spadá učivo se zaměřením na účel práva spolu s morálkou. Druhá skupina se týká učiva práva v každodenním životě, kde se řeší otázky právní subjektivity, způsobilosti k právním úkonům, právního řádu, systému právních odvětví a druhy právních norem. Poslední třetí skupinou jsou orgány právní ochrany, kam spadá učivo právnických profesí, občanských soudních řízení a systém právního poradenství (tamtéž).

Předposlední kapitolou, která je určena ve společenskovední části, je kapitola s názvem *Mezinárodní vztahy a globální svět*. Každý z nás je součástí určitého státu a každý stát může být součástí nějaké organizace nebo společenství. Právě díky mezinárodním vztahům mohou státy získat pomoc nebo spojenectví. V této kapitole se očekávají od žáků určité výstupy, které zahrnují schopnost vysvětlit pojem integrace, orientovat se ve struktuře Evropské unie (dále jen „EU“) a dokázat říct na jakou instituci se mohou občané obracet v případě problémů v zahraničí. Dále žáci dokážou definovat a vyjmenovat další světové organizace a jejich funkci. V neposlední řadě se žáci mají dokázat orientovat v globálních problémech a rozebrat jejich důsledky a příčiny. Z hlediska obsahu učiva se tato kapitola zabývá evropskou integrací, mezinárodní spoluprací a procesem globalizace. Učivo evropské integrace se především věnuje její podstatě a významu EU. V druhé skupině, která se týká mezinárodní spolupráce, je věnována pozornost učivu mezinárodním organizacím a jejich funkci a činnosti. Poslední skupina učiva se týká procesu globalizace a jejich projevům, příčinám a důsledkům v konkrétních případech (tamtéž).

Poslední vzdělávací kapitolou je *Úvod do filozofie a religionistiky*. Každý z nás hloubá o smyslu svého života, klade si mnoho otázek a přemýšlí o věcech, které se nám v životě dějí. Obzvlášť jestli se chováme správně a morálně a jestli stejné otázky řešil už někdo před námi. Na tyto otázky hledá odpovědi odvětví filozofie, religionistiky a etiky. Po absolvování této vzdělávací oblasti žáci dokáží objasnit podstatu většiny otázek ve filozofii a zvládnou porovnat různé mýty a náboženství. Umí rozlišit filozofické směry, definovat jejich podstatu a vyjmenovat hlavní představitele. Žáci jsou schopni rozklíčovat etické kodexy a určit etické chování. Posledním bodem, který se od žáků očekává je rozlišení různých forem náboženství. Určení rozdílu mezi náboženstvím a sektou. Z pohledu učiva se v této vzdělávací oblasti s žáky probírá podstata filozofie, filozofie v průběhu dějin a víra, která doprovází lidský život. Ve skupině zabývající se podstatou filozofie jsou řešeny otázky vztahů mezi filozofií a mýty, náboženstvím a vědou. Druhá skupina věnuje pozornost učivu filozofie v dějinách, kde se soustřeďuje na jednotlivé směry filozofického myšlení. Poslední skupinou je víra v lidském životě se zaměřením na náboženství, jeho systémy církve a sekty (tamtéž).

2.2. Klíčové kompetence RVP G

Důležitou součástí RVP G jsou klíčové kompetence a jejich problematika je začleněna v části C. Klíčovými kompetencemi se rozumí „*specifický soubor znalostí, dovedností, zkušeností, metod a postupů, ale také například postojů.*“ (Veteška a kol., 2008) Definice klíčových kompetencí vychází z výzkumů a studií, které vedly k reformám, které se odehrály v evropských zemích. Začlenění klíčových kompetencí do kurikulárních dokumentů našlo velkou podporu zejména u orgánů EU a byly začleněny do všech vzdělávacích oblastí. V dnešní době jsou klíčové kompetence součástí většiny předmětů a oborů ve všech vyspělých zemích (Průcha a kol., 2009). Cílem vzdělávání je postupné prohlubování a rozšiřování klíčových kompetencí. Z tohoto důvodu jsou klíčové kompetence obsahem kurikula a všeobecně vzdělávacích cílů. Prioritou ve vzdělávání je dosažení kompetencí a učivo spadá až na druhé místo. A to právě proto, že pomocí různého učiva lze dosáhnout stejných kompetencí. Vědomosti a znalosti však nejsou potlačeny na úkor klíčových kompetencí (Kalhous a kol., 2009).

Klíčové kompetence do české pedagogické společnosti přinesly mnoho kontroverzních otázek. Na klíčové kompetence je z řad pedagogů pohlíženo z různých úhlu a v názorech na ně se rozcházejí. Klíčové kompetence měly řešit hlavní problém kurikula, kterým je neustálé rozšiřování obsahu učiva, ale k tomu nedošlo. V české pedagogické společnosti najdeme

zastávce klíčových kompetencí i jejich odpůrce (Šíp, 2019). Otázky, které se týkají problémů ohledně řešení klíčových kompetencí jsou rozvinuty v praktické části šesté kapitoly této bakalářské práce.

Každá škola má svůj ŠVP, kde jsou klíčové kompetence začleněny. Spadají do kategorie, která se zabývá výchovnými a vzdělávacími strategiemi. Pro vyšší stupně víceletých gymnázií a pro čtyřletá gymnázia jsou klíčové kompetence rozdělené do 6 skupin, kam se řadí kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní a občanská kompetence, sociální a personální kompetence a kompetence k podnikavosti. Všechny tyto kompetence mají žáci rozvíjet během studia a po dokončení gymnaziálního vzdělání by měli mít tyto kompetence rozvinuty na vysoké úrovni.

První zmiňovanou kompetencí je kompetence k učení. Tato klíčová kompetence napomáhá žákům, aby si efektivně a smysluplně dokázali zorganizovat učení. Pomocí této kompetence žáci rozvíjí využívání různých strategií při vzdělávání, aby poté sami lépe dokázali vyhodnotit, která strategie je pro ně vhodná. V neposlední řadě se žák naučí správně přistupovat k informačním kanálům. Dokáže filtrovat informace a používat jen ověřené zdroje. Posledním úkolem kompetence k učení je přijímání kritiky a pochvaly. Pomocí kritiky a pochvaly se žáci dokáží rozvíjet a zlepšovat (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007).

Druhou klíčovou kompetencí pro gymnaziální vzdělávání je kompetence k řešení problémů. Tato kompetence je důležitá při rozvíjení schopností zvládnutí problémů. Po plnohodnotném dosažení kompetence si žák osvojí, jak problém správně vyhodnotit a postupovat při jeho řešení. Uplatní znalosti ohledně metod a postupů, které vedou ke klidnému vyřešení problému. Dokáže argumentovat a své argumenty umí podložit ověřeným tvrzením nebo informací (tamtéž).

Komunikativní kompetence je třetí v pořadí a je velmi důležitá a nejvíce rozvíjená v předmětu společenských věd. Člověk je tvor společenský a k dorozumívání používá jak verbální, tak neverbální komunikaci, která probíhá pomocí řeči našeho těla. S rostoucím věkem se rozšiřuje slovní zásoba jedince a jeho komunikační schopnosti se zlepšují. V dnešní době žáci často používají různé informační a komunikační technologie, které se postupně stávají i součástí výuky. Po plném dosažení komunikativní kompetence žáci gymnázií dosahují mluveným i psaným projevem reprezentativní úrovně (tamtéž).

Kompetence sociální a personální je druhou nejvíce rozvíjenou kompetencí v předmětu společenských věd. Vzdělávání na gymnáziích má žákům poskytnout náhled na správné sociální chování a toho mají žáci dosáhnout pomocí sociální a personální kompetence. Tato kompetence se zaměřuje na rozvinutí schopností, kdy žák sám dokáže posoudit a vyhodnotit co zvládne

a co je mimo jeho možnosti, tzv. rozvíjí svou sebereflexi. Má být schopen si uvědomit, jaké důsledky plynou z jeho chování a nést za ně odpovědnost. Zdokonaluje schopnost spolupráce a týmového dosažení cíle (tamtéž).

Předposlední je kompetence občanská, která je také velmi rozvíjenou kompetencí pomocí společenských věd. Předmět společenských věd připravuje žáky na občanský život a díky tomuto předmětu se žáci orientují v mnoha odvětvích. V občanské kompetenci je začleněna schopnost respektování názoru ostatních. Díky svému názoru a chování nesmí ohrožovat žák své okolí. Dokáže plnit své povinnosti, pomáhat potřebným a bránit svá práva, ale i práva ostatních. Po získání této kompetence žák dosáhne úrovně správného a zodpovědného chování v každé situaci (tamtéž).

Poslední klíčovou kompetencí u gymnaziálního vzdělávání tvoří kompetence k podnikavosti. Tato kompetence žákům napomáhá ke správnému rozhodování u výběru dalšího studia. Pro většinu žáků je gymnázium příprava na další studium. Během studia na gymnáziu se u žáků rozvíjí jejich talent a potenciál. Je důležité, aby byli žáci aktivní a zapojovali se do různých diskusí a aktivit. Díky kritickému myšlení žák poté dokáže posoudit příležitosti v oblasti studijní, pracovní či osobní. Pedagogové vedou a motivují studenty k podnikavosti a pomáhají jim s formováním nápadů. Po plném dosažení kompetence žák chápe podstatu podnikání a dokáže zhodnotit veškeré možnosti, rizika a příležitosti (tamtéž).

2.3. Průřezová témata RVP G

Průřezová témata se prolínají a zabývají se různými problémy aktuálního světa, přičemž jejich hlavním smyslem není doplnění učiva. Pro gymnaziální vzdělávání je definováno pět průřezových témat. U žáků tato témata mají především ovlivnit hodnoty, názory a postoje k daným tématům. Tato témata mají každému jedinci pomoci v rozvoji a prochází skrz všechny obory vzdělávání. Díky průřezovým tématům si žáci rozšiřují své znalosti a poznání a zároveň si pomocí těchto témat formují svůj postoj k dnešnímu světu. Průřezová témata nelze přirovnávat k mezipředmětovým přesahům (Pastorová, 2009, online).

U gymnaziálního vzdělávání je obsah průřezových témat zformován do 5 okruhů. Každý okruh se týká aktuálního globálního problému. Všechny okruhy jsou stejně důležité a povinností každé školy je všechny okruhy zpracovat do ŠVP. Témata mohou být zařazena do vyučovacích hodin nebo jim mohou být věnovány speciální přednášky, besedy, semináře, kurzy či vytvořen pro jejich realizaci speciální předmět. Způsob realizace si každá škola volí sama, často však dochází ke kombinaci různých možností či jejich prolínání.

Za neosvědčenější začlenění průřezových témat do výuky se považují praktické ukázky například exkurze, besedy, výstavy etc. (Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, 2007).

Okruhy, které spadají do průřezových témat pro gymnázia jsou: *Osobnostní a sociální výchova*, *Výchova k myšlení v Evropských a globálních souvislostech*, *Multikulturní výchova*, *Environmentální výchova* a *Mediální výchova* (tamtéž). Prvním průřezovým tématem je *Osobnostní a sociální výchova*. Tento okruh se zaměřuje na žáky jako jednotlivce, ale i skupiny. Důležitou součástí osobnostní výchovy je porozumění mezilidským vztahům. Pomocí tohoto okruhu se žáci připraví na různé životní situace, které je během života mohou potkat. Současně se naučí psychohygieně. Pomocí tohoto průřezového tématu každý žák rozvíjí své osobnostní a individuální předpoklady a zároveň rozvíjí i dovednosti pro život v sociálních skupinách, které jsou důležité pro život ve společnosti. Kvůli svému širokému pojetí tohoto okruhu se toto téma dotýká všech oblastí RVP G. Každý žák si pomocí tohoto tématu uvědomí pestrost života a hodnoty mezilidských vztahů. Ví, že každá situace má více řešení. Po stránce vědomostní se žák dozví, jak porozumět sobě samému, jak se stavět k různým událostem, jak se rozvíjet, jak rozvíjet mezilidské vztahy a jak žít ve společnosti. Mezi témata, která spadají do tohoto okruhu řadíme seznamování se s naší osobností, schopnosti organizovat a řešit různé situace a konflikty, komunikaci, chování a morálku. Všemi těmito tématy se žáci zabývají v okruhu osobnostní a sociální výchovy (tamtéž).

Druhým definovaným průřezovým tématem je *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech*. Hlavním bodem okruhu je seznámit žáky se současnými problémy, které se v naší společnosti nachází. Všechny tyto problémy jsou celosvětové a je důležité, aby si žáci uvědomovali, že tyto problémy se týkají každého z nás. Ideální pro tento okruh je začlenit ho do jednotlivých předmětů. Efektivním způsobem, jak žáky vtáhnout do této problematiky jsou besedy. Tato témata mají pro žáky přínos zejména z pohledu hodnot a naučí je vnímat hodnoty, brát zodpovědně své činy a chování. Z pohledu vědomostního je žákům podáván přehled ve směru historickém prostřednictvím srovnání různých kultur, poukázání na rozdíly mezi jednotlivými zeměmi a orientace v mezinárodních institucích. Tematické okruhy, které spadají do tohoto bloku jsou vzdělání v Evropě a ve světě, život v Evropě, spolupráce na mezinárodní úrovni, neziskové humanitární organizace, globální problémy a problematika rozvojových zemí (tamtéž).

Třetím průřezovým tématem je *Multikulturní výchova*, která je v dnešní turbulentní době důležitou součástí výuky. Se zvyšující se heterogenitou složení obyvatelstva v jednotlivých státech multikulturní výchova nabývá na důležitosti zejména pro lidi v mladém věku. Právě v tomto okruhu je důležité, aby ve škole správně fungovaly mezilidské vztahy.

Téma multikulturní výchovy probíhá skrz výuku jazyků, společenskovedního základu, dějepisu a zeměpisu. Hlavním cílem multikulturní výchovy je pochopení rozdílů mezi jednotlivými kulturami, rasami a etniky. Žáci mají za úkol pochopit hodnotu své osobnosti a dokázat rozeznat rasismus, xenofobii a různé sociální jevy. K tematickým okruhům tady patří sociokulturní rozdíly, interkulturní problémy a spolupráce mezi více kulturami (tamtéž).

Předposledním průřezovým tématem je *Environmentální výchova*, která se v dnešní době velmi diskutovaným tématem z důvodu zhoršujícího se klimatu. Většina problémů, kterými se environmentální výchova zabývá jsou způsobené člověkem, proto je důležité, aby si byla mladá generace těchto problémů vědoma. Problémy prochází skrz předměty jako biologie, chemie, zeměpis a společenské vědy. Je podstatné, aby environmentální výchova byla začleněna do všech předmětů a kladl se na ni důraz. Zpracování tohoto tématu by mělo být zábavné a promítnuté do reálných situací. Žáci si díky této výchově uvědomí své postavení vůči planetě a zjistí, že část přírody je neobnovitelná a naučí se správnému chování k přírodě. Zjistí, že i malými kroky jako je například třídění odpadu, mohou přispět k lepšímu a zdravějšímu životnímu prostředí. Témata, která se tohoto okruhu dotýkají jsou člověk a životní prostředí, vztahové problémy mezi organismy a prostředím, Česká republika a životní prostředí (tamtéž).

Posledním průřezovým tématem je *Mediální výchova*, která byla do průřezových témat zařazena z důvodu rychle se rozvíjejících technologií. Dnešní generace mladých lidí hledá převážně informace na internetu a tráví mnoho volného času na sociálních sítích, které na ně mají velký vliv. Osvojením si mediální gramotnosti žáci dokáží vyhledávat, analyzovat, objektivně hodnotit a dále interpretovat informace a sdělení z médií. Zároveň se žáci učí, že pomocí médií může být příliš mnoho informací zneužito. Mediální výchovu dělíme na dvě části. Na část vědomostní a na část dovednostní. Toto průřezové téma souvisí především s humanitními předměty jako je občanský a společenskovední základ, český jazyk a literatura nebo dějepis. V občanském a společenskovedním základě žáci získávají vhled do oboru politické komunikace a marketingu. V odvětví českého jazyka je mediální výchova prospěšná pro žáky například v kritickém čtení textů. Díky výuce dějepisu si žáci rozšiřují své vědomosti o historických událostech. Témata, která tento blok obsáhl jsou velmi široká. Řadíme zde například média a mediální produkce, mediální produkty a pohled na ně, uživatelé médií, vliv médií a jeho účinky a role médií v dějinách (tamtéž).

3. Obsah učiva společenských věd

Cílem této kapitoly je rozebrat a objasnit učivo společenských věd, které se žáci dozvídají během jejich studia na gymnáziu. Tato kapitola se dále člení na devět podkapitol, které se konkrétně věnují jednotlivým vzdělávacím celkům, do kterých spadá psychologie, sociologie, politologie, právo, filozofie, etika, základy religionistiky, ekonomie a mezinárodní vztahy.

Předmět Základy společenských věd (dále jen „ZSV“) se řadí v programu RVP G do vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“ konkrétně do části Občanského a společenskovědního základu. Vzhledem k obsáhlosti předmětu ZSV přesahuje i do oblastí „Člověk a svět práce“ a „Člověk a zdraví“. Předmět ZSV je vyučován v každém ročníku čtyřletých nebo vyšších gymnázií. Výuka ZSV obsahuje tyto okruhy psychologie, sociologie, politologie, právo, filozofie, etika, základy religionistiky, ekonomie a mezinárodní vztahy. Každé gymnázium si jednotlivé vzdělávací okruhy ZSV rozvrhuje samo v plánu ŠVP.

3.1. Psychologie

Vzdělávací oblast „Člověk jako jedinec“ je první vzdělávací oblastí definovanou v Rámcovém vzdělávacím programu. Psychologie je věda o člověku, o jeho chování a o jeho prožívání, která se stále rozvíjí a má velmi široké uplatnění v běžném životě. Jako samostatná věda se vyčlenila z filozofie a začala být více zkoumána až v 19. století.

Kvůli její rozsáhlosti se dělí na jednotlivé vědy, mezi něž se řadí obecná, vývojová a sociální psychologie, dále psychologie osobnosti a psychopatologie. K psychologii se řadí ještě aplikované psychologické vědy, kam spadá pedagogická psychologie, klinická, poradenská a soudní psychologie a také se zde řadí psychologie zdraví, sportu, reklam a umění. Jako každá věda, tak i psychologie má své metody výzkumu. Všechny metody měly postupný vývoj a psychologie se během let vyvíjela a tvořila tak svou historii (Dvořák a kol., 2015).

V psychologii je několik základních pojmů, které se snaží objasnit a mezi ně spadá například pojem osobnost, pro který se používá v dnešní době několik definic. Nejpoužívanější definicí je, že osobnost je soubor všech vlastností, postojů, názorů, návyků, které utváří konkrétního člověka a každá osobnost je jedinečná a speciální. Podle určitých znaků můžeme rozdělit osobnosti do několika skupin. Každý člověk se během svého života vyvíjí a mění a během vývojových fází dochází u člověka k řadě změn. V psychologii je několik teorií, které se zabývají vývojovými etapami. Mezi nejznámější teorie, které se žáci v hodinách

společenských věd učí, řadíme Piagetovu kognitivní teorii a Eriksonovu psychoanalytickou teorii (tamtéž).

Různé jevy, které se nachází u osobnosti člověka na sebe navzájem působí. Tyto psychické jevy dělíme na psychické vlastnosti, psychické procesy a psychické stavy. Abychom lépe porozuměli osobnosti člověka, tak nás zajímají jeho vlastnosti, tudíž jaký má temperament, schopnosti, charakter, co ho motivuje a jak se staví k různým situacím. Naše osobnost není jedinečná jen díky psychickým vlastnostem, ale formují ji zároveň i psychické procesy. Každý člověk má jinou úroveň vnímání, jinou kapacitu paměti a specifické myšlení a zároveň každý z nás má různou kapacitu v učení a s tím souvisí i vůle, kterou daný člověk projevuje. Především každý jedinec má jiné emoce a je jinak emotivně nastavený (Gillernová a kol., 2003).

V neposlední řadě naši osobnost formují psychické stavy naší osobnosti, do kterých se řadí pozornost a vědomí. Výuka tohoto bloku je pro žáky velmi zajímavá, protože mohou společně dělat velké množství testů a zjišťují kdo je jaká osobnost (Dvořák a kol., 2015).

Psychologie je velmi obsáhlá věda a prolíná se s dalšími vědními obory jako biologie, kde studenti prohloubí svou znalost nervového systému z pohledu psychologie a zjistí, že souvisí i s hormonálním systémem člověka. Naučí se důležitost psychohygieny (tamtéž). V neposlední řadě se žáci naučí o nevýznamnějších směrech psychologie jako Behaviorismus, Psychoanalýza, Humanistická psychologie, Gestaltismus, Kognitivní psychologie, Transpersonální psychologie a jejich hlavních představitelích (Bartoníčková a kol., 2011).

3.2. Sociologie

Sociologie je další znalostní blok zařazený do RVP G a spadá do oblasti „Člověk a společnost“ s konkrétním zaměřením v Občanském a společenskovědním základě.

Sociologie je věda, která se zabývá chováním jedinců ve společnosti a vztahy mezi jedinci. Socializace mezi jedinci probíhá od narození do konce života. Poprvé pojem sociologie použil Auguste Comte v 19. století. Sociologie spolupracuje s několika vědami a taktéž měla svůj vývoj a historii, ke které přispěli významní sociologové jako například Karl Marx, Max Weber a další (Bartoníčková a kol., 2011).

Jako každá věda, tak i sociologie má své metody výzkumu, které se dělí na kvalitativní a kvantitativní. Důležitým prvkem, který zkoumá sociologie je kultura. Každá kultura má své prvky chování, vnímání a tradice, a protože je člověk bytost společenská, tak každý z nás chce patřit do nějaké kulturní skupiny, přičemž s tím souvisí potřeba komunikace. Člověk

komunikuje prostřednictvím verbální a neverbální komunikace. Možnosti komunikace jsou neomezené a v dnešní době je často používaná masová komunikace, která může být velmi jednoduše zneužitá (Gillernová a kol, 2003).

Sociologie se dále zabývá sociální stratifikací a rolemi, které v nich jedinec zaujímá. Mezi jedinci probíhají vztahy, které dělíme na formální a neformální, například vztahy mezi žáky jsou neformální a vztah mezi žákem a učitelem je formální. Každý jedinec spadá do sociální skupiny, kterou si dle svých preferencí vybírá, ale jedinou skupinu, kterou si jedinec vybrat nemůže je rodina, která je považována za primární neformální skupinu, v níž se jedinec začíná socializovat. Sociologie se také zabývá fenomény jako jsou snižování porodnosti, stárnutí populace, rasismus, chudoba etc. (Dvořák a kol.,2015).

3.3. Právo

Občan a právo je v RVP G vzdělávací oblast, která se celá týká právních znalostí a je zařazena taktéž v občanském a společenskovedním celku a díky její obsáhlosti se nachází část práva i u kapitoly Občan a stát. Jelikož je tato vzdělávací oblast poměrně rozsáhlá, je ji věnovaná přiměřená časová dotace.

Výukový blok právo začíná vymezením pojmu práva, jeho funkcí a jeho dějinám, přičemž žáci získají přehled o významných meznících v právu a významných událostech mezi něž se řadí například první právní kodex – Chamurappiho zákoník a další zákoníky a kodexy, které v historii hrály velkou roli (Dvořák a kol.,2015).

Je důležité zjistit, v jakém povědomí jsou právní znalosti žáků a jaké mají názory na spravedlnost. Této problematice je věnována kapitola kde se definuje morálka, spravedlnost, právní vědomí a mravní normy. Dále učivo pokračuje právním řádem a prameny práva. Právní normy se nazývají obecnými pravidly chování, na něž navazuje právní síla. U právní síly je důležité vysvětlit žákům jakým způsobem funguje právní systém v České republice a jaká je jeho hierarchie. Důležitou kapitolou v obecné části práva je systém soudnictví v naší zemi a způsob právní ochrany. Poslední kapitolou v obecné části práva jsou právní vztahy. Definuje se jejich podstata, prvky právního vztahu a právní působnost (Dvořák a kol.,2015).

Po obecné části přichází na řadu jednotlivé druhy práva, a protože se jedná o široký okruh, je specifikováno systematické členění do kategorií. Základním dělením práva je dělení na právo veřejné a soukromé. Do práva veřejného se řadí právo ústavní, trestní, správní, finanční a do soukromého práva se řadí právo rodinné, občanské a obchodní. Některý druh

práva, jako je například pracovní právo, se řadí do smíšené kategorie. Všechny kategorie práva mají svou časovou dotaci s určitým počtem hodin (Dědič, 1995).

Právo občanské patřící do odvětví soukromého práva upravuje vztahy mezi občany. Pramenem, ze kterého čerpá je občanský zákoník a kategorie, na které se člení jsou vlastnické, dědické a závazkové právo a různé druhy smluv. Pokud dojde k neshodám mezi občany, řeší to občanské soudní řízení (Dvořák a kol., 2015).

Rodinné právo patřící také do odvětví práva soukromého upravuje například vznik a zánik manželství a rodinné vztahy, přičemž důležitou kapitolou rodinného práva je rodičovská zodpovědnost, do které spadá náhradní péče o dítě. Dalším tématem je pracovní právo, které je směsí práva soukromého a veřejného a upravuje pracovní vztahy a jejich práva a povinnosti. Na pracovní právo navazuje správní právo neboli správní řízení, což je proces, který má několik fází. Ve veřejné kategorii práv se nachází i trestní právo, které nás chrání před jednáním, které je pro společnost nežádoucí (tamtéž).

3.4. Politologie

Politologie je vzdělávací oblast, která spadá v programu RVP G ke kategorii Občan ve státě. Tento obor se zabývá vědou o státě a vznikl již v antickém Řecku a největší rozmach zažil v 19. století. Mezi nejznámější antické politology se řadí Platón, Sokrates a Aristoteles, k dalším významným politologům se řadí například Karl Marx, Niccolo Machiavelli či Tomáš Akvinský. Hlavním pojmem, kterým se politologie zabývá, je pojem stát a jeho funkce, které se dělí na vnitřní a vnější. Stát je forma politické organizace lidské společnosti. Každý stát je tvořen národy. Národ vyznačuje skupinu lidí, která mluví stejným jazykem a má stejné tradice a zvyky. Vznik českého státu je také součástí učiva politologie, na což navazuje výuka o státních symbolech a ústavě, (Dvořák a kol., 2015) která je aktem nejvyšší právní síly a vymezuje principy státu, organizaci veřejné moci, vznik územní samosprávy a základní práva svobody občana. Ústava tvoří základ pro tvorbu právního řádu a všechny právní předpisy z ní mají obsahově vycházet (David, 2005). Další učivo zařazené v osnovách bloku politologie je nauka o lidských právech, která jsou ukotvena v Listině základních práv a svobod. Ten, kdo v České republice hájí lidská práva, se nazývá veřejný ochránce práv, tzv. ombudsman (tamtéž).

Česká republika stojí na základech demokracie, kterou zavedl už v antickém Řecku Perikles jako formu vlády. Demokracie zaručuje, že moci nebude zneužíváno a zajišťuje dělbu moci ve státě, která je rozdělena na zákonodárnou, výkonnou a soudní. Každá moc

má své orgány, pomocí kterých je vykonávána pomocí legislativních procesů (Dvořák a kol., 2015).

Cílem vzdělávací oblasti politologie je zapojení studentů do politického života státu a probuzení zájmu o tuto problematiku. Díky tomu, že je Česká republika demokratický stát, má i demokratické volby, u kterých je vždy výběr z několika stran, které dělíme na levice a pravici. Politické strany jsou dobrovolné organizace občanů naší republiky a každá strana má svůj řád a jejím členem se může stát každý, kdo dovršil 18 let (David, 2005). Občané se mohou na politickém životě podílet účastí ve volbách. Máme ústavou stanovený volební systém, který na volby dohlíží (Dvořák a kol., 2015).

Důležitým učivem v politologii je ideologie, která se definuje jako soustava idejí a představ. Ideologii dělíme na několik základních směrů: liberalismus, konzervatismus, sociální demokracii, socialismus, komunismus, nacionalismus, fašismus a rasismus (Dvořák a kol., 2015).

Aby stát mohl správně fungovat, je rozdělen do několika územních celků tzv. krajů. Nejzákladnější jednotkou je obec. Úřady zabývající se výkonem v této samosprávě nazýváme pověřené obecní úřady (Bartoníčková a kol., 2011).

3.5. Mezinárodní vztahy

Věda o mezinárodních vztazích se prolíná s právem, ekonomikou, geografii a politologií. Důležitým procesem, který se týká mezinárodních vztahů je integrace. Z historického hlediska je zaznamenáno, že v minulosti se státy mezi sebou domlouvaly a rozvíjely se na základě různých smluv a dohod. V pozdějších letech začaly vznikat různé organizace. První známou organizací byla Svatá aliance, která vznikla v roce 1815. Mezinárodní organizace vznikají z různých důvodů a jejich záměr se dělí na politický, hospodářský a bezpečnostní (Dvořák a kol., 2015).

Nejznámější světovou mezinárodní organizací je Organizace spojených národů (OSN), která má několik institucí, jenž řeší určitou problematiku. Byla založena v roce 1945 v USA a jejími členy je nyní 193 států (David, 2005). V Evropě je nejznámější organizací Severoatlantická aliance (NATO). Je to vojensko-politická organizace, která vznikla v roce 1949 a jejím hlavním úkolem je zajišťovat bezpečnost a suverenitu členských států. Stejně jako OSN tak i NATO má několik orgánů, které zajišťují různé činnosti. Velmi významnou organizací na evropském kontinentu je Evropská unie (EU), která v současnosti sdružuje 27 zemí a se skládá z několika orgánů. Její záměr je politický a hospodářský.

Ve světě je mnoho dalších mezinárodních organizací jako jsou například INTERPOL, Varšavská smlouva, G8, Červený kříž, Mezinárodní olympijský výbor, OECD, OPEC a jiné, o kterých se žáci učí ve výuce ZSV (Dvořák a kol., 2015).

3.6. Ekonomie

Ekonomie je věda, která se zabývá potřebami společnosti a zkoumá spojení v naší společnosti v hospodářském okruhu. Je založena na jednotkách potřeby. Každý z nás má nějaké potřeby, které jsou pak hnacím motorem naší ekonomiky (Dvořák a kol., 2015).

V ekonomii vystupuje několik subjektů, které ji ovlivňují. Tyto subjekty jsou domácnosti, firmy, státy a zahraniční subjekty. Všechny mají své potřeby, které uspokojují pomocí ekonomických statků, jakou jsou zboží a služby. Část potřeb je uspokojována pomocí služeb. Služba je statek, který nemá materiální podobu a je nehmatatelný a neviditelný, přičemž jde ruku v ruce s výrobou a pod výrobou rozumíme přeměnu statků. Zásadní ekonomické otázky jsou tři. Co vyrábět? Jak vyrábět? Pro koho vyrábět? Pomocí těchto otázek se dokáže rozhodnout o základním ekonomickém problému. S výrobou souvisí spotřeba, kdy dochází ke konečnému užívání všech statků (Eichler a kol., 1995).

Historicky se vyvinulo několik ekonomických systémů, mezi které se řadí zvykový, centrálně plánovaný, tržní a smíšený. Tyto ekonomické systémy řeší zásadní ekonomické otázky. Ekonomie měla svůj historický vývoj a během let se formovalo mnoho ekonomických systémů a teorií a zároveň je rozlišována na několik ekonomických sektorů (Dvořák a kol., 2015).

Tržní systém koriguje celou ekonomiku. Trh je místo, kde se setkává poptávka s nabídkou a dochází zde k výměně. Subjekty, které se mohou střetávat na trhu jsou domácnosti, firmy, vláda a zahraniční subjekty (Fuchs a kol., 2005).

V minulosti se na trhu směňovalo pomocí barterového obchodu. Nyní jsou hlavním platidlem peníze. Každý statek má svou cenu a ta je vyjádřena pomocí peněz. Aby všechno na trhu fungovalo, musí docházet k poptávce a nabídce. Poptávka je soubor všeho zboží, které jsou zákazníci na trhu ochotni koupit a nabídka je soubor všech zamýšlených prodejů, které prodávající chtějí prodat za určité ceny. Důležité je, aby na trhu byla rovnováha. Pro zdravý trh je nezbytná konkurence, která se ovšem nesmí ubrat špatným směrem a nesmí vzniknout monopol (Bartoničková a kol., 2011).

Díky tomu, že je Česká republika stát demokratický, tak je volba na každém z nás, jestli se v dospělosti zavážeme v zaměstnaneckém poměru nebo se dáme na cestu

podnikatelskou. Podnikání je činnost, kterou někdo provádí pod svým vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost, aby dosáhl zisku. Podnikání vymezuje obchodní právo, kde podnikatel musí splňovat určité podmínky (Bartoníčková a kol., 2011). Podnikatel může podnikat pomocí živnosti nebo pomocí obchodní společnosti. Živnost v České republice upravuje živnostenský zákon a obchodní společnost je právnická osoba a může mít několik podob (Eichler a kol., 1995).

Stát má v ekonomice důležitou roli, protože utváří společenské, právní a hospodářské prostředí. Je důležitým subjektem na trhu. Nejen že nakupuje statky, ale rovněž i prodává. Nástroj, kterým významně stát ovlivňuje ekonomiku jsou daně. Daň je povinná platba občanů a firem, která jde do státního rozpočtu. Výši a datum placení daní určuje zákon. Zákonem máme stanovené i formy daní: daň z přidané hodnoty, spotřební daň, daň z příjmu a daň z nemovitostí a další. Všechny daně máme formulované přesně v daňové soustavě (Eichler a kol., 1995).

Ke znalostem studentů, kteří absolvovali výuku se řadí znalost o státním rozpočtu. Státním rozpočtem se rozumí rozdělování financí státu. Tímto rozdělováním se zabývá rozpočtová politika, tzv. fiskální politika, přičemž hlavním příjmem státního rozpočtu jsou daně. Druhou skupinou jsou výdaje, které jsou děleny do několika skupin, kam spadají nákupy statků a různé druhy podpor. Státní rozpočet by měl být v ideálním případě vyrovnaný, výdaje by neměly převyšovat příjmy, aby nevznikal schodek neboli deficit státního rozpočtu (Eichler a kol., 1995).

Celá ekonomika funguje na základní jednotce, kterou jsou peníze. Peníze jsou druh aktiva fungující jako zúčtovací jednotka. Pomocí peněz vyjadřujeme ceny, které se hýbou díky inflaci a deflaci. Oběh peněz regulují centrální banky, v České republice je centrální bankou Česká národní banka (ČNB), která mimo jiné dohlíží na ostatní finanční instituce v zemi. Každý stát má svou měnu a ta je evidována v mezinárodním měnovém systému. Peníze nejsou jediné aktiva, které se pohybují na trhu. Pomocí burzy se můžeme setkat třeba s cennými papíry nebo akciemi (Sojka a kol., 1997).

Peníze získáváme jako odměnu za odvedenou práci. Práci můžeme označit za lidskou činnost vykonávanou cílevědomě a pravidelně. Nabídka práce na trhu se střetává s poptávkou. Cena práce je ohodnocena mzdou nebo platem (Dvořák a kol., 2015).

3.7. Filozofie

Slovo filozofie má původ v řeckém slovu, které se překládá jako snaha o zachycení moudrosti neboli láska k moudrosti. Právě řečtí myslitelé chtěli dát prostor vzniku novému

chápaní moudrosti. Filozofie je součástí výuky ZSV a zároveň s religionistikou tvoří samostatnou vzdělávací oblast v RVP G (Adamová a kol., 2010).

Filozofie je disciplína o kritickém uvažování, která se zabývá problémem bytí, života, světa a klade mnoho otázek. Pythagoras byl prvním člověkem, který se nazval filozofem. Ovšem ten, kdo dal význam slovu filozofie byl Sokrates. Filozofové se zabývali základními filozofickými problémy. Tyto problémy se týkaly ontologických, gnozeologických, antropologických, etických a estetických otázek. Základním filozofickým problémem je otázka bytí a na jejím začátku je vždy pochybování.

Filozofie je velmi rozsáhlá a pro lepší orientaci se dělí do několika disciplín. Za nejstarší systematizované členění filozofie se považuje Aristotelovo. Ten dělil filozofii na teoretickou, praktickou a tvořivou (Gaarder, 2012). Ze základních filozofických problémů a Aristotelova členění vznikají základní filozofické disciplíny. Tyto základní disciplíny jsou nazývány ontologie, gnozeologie, etika a filozofická antropologie a další vedlejší disciplíny (Dvořák a kol., 2015).

Filozofie se postupem času různě formovala a vznikaly nové filozofické směry. Začátek formování má už v antice. Tento čas dělíme na tři období. Prvním obdobím je předsokratovská filozofie, kam spadá Milétská škola, Pythagorejci, Elejská škola, Atomisté a Sofisté. Druhým obdobím neboli klasickým obdobím, je označováno období mezi 5.- 4. stoletím před našim letopočtem. Do klasického období se řadí neznámější antičtí filozofové jako jsou Sokrates, Platón a Aristoteles. Poslední období je zvané jako období helénismu a pozdní antiky, které se člení na stoicismus, epikureismus, antický skepticismus a novoplatonismus (tamtéž).

Středověká křesťanská filozofie se člení na období patristiky a scholastiky. Hlavním představitelem patristiky je Aurelius Augustinus. V tomto období jsou charakteristické problémy tzv. církevních otců a první pokusy o teologicko-filozofické vyjádření křesťanské nauky. Tomáš Akvinský je nejznámějším představitelem scholastiky. Charakteristické je, že se v tomto období filozofie pěstuje na církevních školách a filozofie slouží teologii. Řeší se zde otázka univerzálií (Adamová a kol., 2010).

Renesanční filozofie, která následovala po filozofii středověké, se zpátky vracela k přírodě a člověku. Tento filozofický směr se člení na přírodní a sociální proud. K představitelům renesančního „přírodního“ proudu patří Mikuláš Koperník, Johannes Kepler, Giordano Bruno a Galileo Galilei. Mezi představitele „sociálního“ renesančního proudu řadíme Thomasa Campanella, Thomase Moora a Niccola Machiavelliho (Adamová a kol., 2010).

Počátky novověké filozofie se definují jako filozofie mezi renesancí a osvícenstvím. Datujeme ji od 17. století až do první poloviny 18. století. V tomto období se klade velký důraz na rozum a úloha náboženství a teologie je potlačována. Velkým rozdílem je, že filozofie není služkou vědy. Probíhá zde největší rozvoj gnozeologie. Tato disciplína filozofie se člení z gnozeologických hledisek na racionalismus a empirismus. Představitelé empirismu jsou Francis Bacon, John Locke, Thomas Hobbes, George Berkeley a David Hume. Za představitele racionalismu jsou považováni René Descartes, Benedikta Baruch Spinozua a Gottfried Wilhelm Leibniz (tamtéž).

Filozofický směr Osvícenství vzniká v Anglii a Nizozemí. Vrcholu osvícenství dosáhlo ve Francii v 18. století. Osvícenství má několik charakteristických znaků, mezi které patří kritika církve a důraz na rozum. Osvícenství se člení na tři směry. Anglický, německý a francouzský směr. Představitelé anglického osvícenství jsou John Locke a Francis Bacon. Do směru německého osvícenství spadá Immanuel Kant a G.W.Liebniz. Posledním směrem je francouzské osvícenství, kam spadají představitelé Voltaire, Charles Louis Montesquieu a Jean Jacques Rousseau. Do francouzského osvícenství spadají i francouzští materialisté a encyklopedisté.

Německá klasická filozofie se datuje od 80. let 18. století až do 30. let 19. století. Jejím zakladatelem je Immanuel Kant. Filozofie této doby je pod vlivem romantismu. Další zástupci tohoto směru jsou Georg Wilhelm Friedrich Hegel, Johann Gottlieb Fichte, Friedrich Wilhelm Joseph Schelling. Do konce 21. století se formovalo ještě několik filozofických směrů. Na konci 19.století se formovala zejména marxistická filozofie. Jejím zakladatelem byl Karl Marx a Bedřich Engels. Postupně se marxistická filozofie deformovala v ideologii, kterou si upravil, a hlavně využil Vladimír Iljič Lenin (Dvořák a kol., 2015).

Dalším významným směrem je pozitivismus mající 3 hlavní fáze. Jeho hlavním principem je, že vychází z faktu. První fáze přesně definovala základní východiska pozitivismu a jejím hlavní představitelem je Auguste Comte, John Stuart Mill a Herbert Spencer. Druhá fáze pozitivismu je zaměřena na analýzu poznání a jejími představiteli jsou Richard Avenarius a Ernst Mach. Třetí fáze se soustředí na rozbor jazyka, který nám sděluje poznatky. Zde jsou řazeni představitelé jako Moritz Schlick nebo Otto Neurath (tamtéž).

Iracionalismus je filozofický směr, který odmítá rozumové vysvětlení světa a tvrdí, že skutečnost lze chápat jedině pomocí citů, intuice a víry. Hlavními představiteli jsou Arthur Schopenhauer a Friedrich Nietzsche. Filozofickým směrem 20. století je i filozofie života s hlavním představitelem Henrim Bergsonem.

Pragmatismus je filozofický směr, který vzniká v polovině 19. století v USA a do Evropy proniká na začátku 20. století. Pragmatismus má dvě varianty. První variantou je populární pragmatismus, který znázorňuje zájem konzumní společnosti. Druhou variantou je filozofický pragmatismus, který řeší zejména tři problémy filozofie – význam, pravdu a poznání. Zástupcem tohoto směru je William James (tamtéž).

Mezi další filozofické směry řadíme fenomenologii, existencialismus, hermeneutiku, křesťanskou filozofii 20. století, křesťanský personalismus, filozofickou antropologii, strukturalismus, analytickou filozofii, novopozitivismus, kritický racionalismus a postmodernismus. Každý z těchto směrů má své představitele a zabývá se konkrétní problematikou.

Ke známým představitelům české filozofie patří Jan Hus, Jan Ámos Komenský, František Palacký, Tomáš Garrigue Masaryk, Jan Patočka a mnoho dalších. K současné české filozofii patří Erazim Kohák, Egon Bondy a Václav Bělohradský (tamtéž).

Filozofie má své pojmy, u kterých se řeší jejich problematika. Mezi tyto pojmy se řadí skutečnost, pohyb, prostor, čas a především poznání. Filozofie je jako věda velmi rozsáhlá, a proto je jí na gymnáziích věnována dostatečná časová dotace. Je důležité, aby vyučující pedagog ve studentech vzbudil zájem a touhu po hloubání (Adamová a kol., 2010).

3.8. Etika

Etika je věda, která se řadila k filozofii a z té se postupem času vyčlenila. Původ slova etika je v řečtině a dá se přeložit jako mrav neboli zvyk. Je to teoretická věda, která zkoumá morálku. V etice je často používáno několik výrazů. Prvním z nich je mrav. Mrav se definuje jako schéma chování lidí ve společnosti. Druhým výrazem je morálka. Morálka je soubor představ o chování člověka k třetí straně. Třetím pojmem je mravnost. Mravnost je vnímána tak, jak se reálně chováme.

Etika má několik dělení. Základním dělením etiky je dělení na deskriptivní, normativní a aplikovanou etiku. Etika deskriptivní popisuje skutečný stav chování, normativní vyobrazuje, jak by etika měla vypadat a poslední aplikovaná etika je praktikovaná do oboru praxe. Dalším dělením etiky je individuální a sociální. Etika individuální se zajímá jedincem, kdežto etika sociální zkoumá morálku větších společností. Další známé dělení je na etiku teoretickou, praktickou a profesní. Významným dělením je dělení etiky podle filozofa Immanuela Kanta. Ten jí rozdělí na autonomní a heteronomní. Etika autonomní spočívá v tom, že člověk si sám vymyslí etické normy. Naopak etika heteronomní je založena na tom,

že nám normy dává někdo jiný. Dále se může rozdělovat na absolutistickou a relativistickou. Absolutistická etika má normy dány pro všechny stejně. Etika relativistická má konkrétní normy, které se vztahují ke konkrétním společnostem nebo ke konkrétním lidem (Adamová a kol., 2010).

V této vědě se nachází několik směrů. Mezi tyto směry se řadí existencialistická etika, křesťanská, utilitaristická, pragmatická, postmoderní, aplikovaná, lékařská, politická, ekologická a mnoho dalších.

Dějiny etiky začínají již v antice. Již sofisté se zabývali etikou. Později se Sokrates snažil o mravní přeměnu člověka. Platon ve své etice uznával základní antické ctnosti – moudrost, statečnost, umírněnost a spravedlnost. Za opravdového zakladatele etiky je považován Aristoteles. Etika se vyvíjela i v období helénismu. V období středověku byla etika rozšiřována v průběhu křesťanské filozofie. Etika jako samostatná vědní disciplína byla obnovena až v novověku. Středověká etika se dělí na etiku pastýřskou a církevní. V období renesance se etikou zabýval Niccolo Machiavelli. V novověku se mezi představitele řadí například J. J. Rousseau, F. Nietzsche nebo E. Fromm (Dvořák a kol., 2015).

Je to věda, která se týká každodenního života. Týká se většiny profesí. Etika je zkrátka v každém ohledu našeho života. Řeší otázky dobra a zla a zároveň v jistých ohledech ukazuje a zajímá se o správný přístup (Adamová a kol., 2010).

3.9. Základy religionistiky

Vzdělávací oblast, do které spadají základy religionistiky, je v Rámcovém vzdělávacím programu nazvána jako Úvod do filozofie a religionistiky. Víra hraje v našem životě poměrně velkou roli. Ne všechno se dá vždy jasně vysvětlit a existují zde místa tajemna. Víra má dvě základní funkce, za první funkci se považuje pomoc s orientací ve světě a za druhou pomoc s utvářením hodnotového rámce (Bartoničková a kol., 2011).

Náboženství má několik základních znaků a vždy za vším hledá hlubší smysl. Náboženství má více podob. V podobě panteismu je ztotožňován bůh s přírodou, v polyteismu figuruje více bohů a bohyň a v monoteistické podobě je jeden bůh. Opakem náboženství je ateismus, který neuznává žádnou přítomnost boha. Věda, která nás učí o náboženstvích se nazývá teologie a věda, která se zabývá dějinami náboženství se nazývá religionistika (Dvořák a kol., 2015). Náboženství má několik podob. Víra může být opravdová a hluboká, fanatická a extremistická, anebo konzumní, pohodlná a pasivní (Bartoničková a kol., 2011).

Mezi základní náboženství je považováno křesťanství, judaismus, islám, hinduismus a buddhismus. Postupem času na světě vznikaly nová náboženství. Za nejznámější novodobé náboženství je označen fundamentalismus (Dvořák a kol., 2015).

Problém, který je často spojován s náboženstvím se týká sekt. Sekty jsou většinou malé skupiny, které jsou odnože církve. Jsou to uzavřené skupiny, které mají svá pravidla a v jejich čele stojí vůdce, z pravidla jím bývá osobnost s velkým charismatem a autoritou. Sekty, které působí v České republice jsou: mormoni, Svědkové Jehovovi, Děti Boží, Haré Kršna a scientologové. Největším nebezpečím jsou pro mladé lidi, kteří si formují názor na život a jsou lehce ovlivnitelní (Bartoníčková a kol., 2011).

II. VÝZKUMNÁ ČÁST

Ve výzkumné části této bakalářské práce jsou zkoumány dva hlavní a dva vedlejší cíle. Hlavní cíle se ve čtvrté kapitole zabývají komparací dvou gymnaziálních ŠVP. V další kapitole probíhá konfrontace mezi ŠVP a RVP G. Vedlejší cíle mají za úkol zjistit, jak se společenské vědy staví ke klíčovým kompetencím a průřezovým tématům. Srovnání učiva jednotlivých programů je pojato z obsahového hlediska.

4. Komparace ŠVP Slovanského gymnázia a ŠVP Hejčínského gymnázia

V této kapitole výzkumné části jsou srovnávány dva ŠVP. K této komparaci jsou vybrány ŠVP Slovanského gymnázia (dále jen „ŠVP SG“) a ŠVP Hejčínského gymnázia (dále jen „ŠVP HG“). ŠVP obou gymnázií jsou srovnány dle parametru časové dotace a obsahu učiva. Porovnávání obsahové stránky učiva je komplikovanější, poněvadž oba ŠVP nemají stejnou formulaci a často zahrnují vzdělávací celky pod více obecné názvy bez konkrétní specifikace. Oba ŠVP si jednotlivá gymnázia vytvořila sama a cílem této kapitoly je zjistit jejich rozdíly.

Prvním parametrem je časová dotace, která je u obou ŠVP srovnávána. Dle RVP G je minimální časová dotace 27 hodin a maximální 35 hodin týdně. Pro úspěšnou realizaci výuky po začlenění všech seminářů, cvičení, besed a kurzů se časová dotace navýší na průměrných 53 hodin. Vzdělávací oblast člověk a společnost má určenou časovou dotaci, která by měla představovat 36 hodin za 4 roky studia. První a druhý ročník čtyřletých a víceletých gymnázií musí do svých ŠVP tuto oblast povinně začlenit. Ve třetím a čtvrtém ročníku záleží na rozhodnutí školy.

Slovanské gymnázium v ohledu časové dotace věnuje výuce společenských věd v každém ročníku dvě hodiny týdně. V předmaturitním a maturitním ročníku si žáci své znalosti ze společenských věd mohou rozšiřovat na společenskovědních seminářích. Zatímco Hejčínské gymnázium má během prvních dvou let studia na čtyřletém gymnáziu nebo na vyšším víceletém gymnáziu pouze jednu hodinu společenských věd týdně a ve třetím a čtvrtém ročníku se časová dotace navyšuje na dvě hodiny týdně. Žáci HG mají možnost si své znalosti rozšířit pomocí volitelných seminářů, které jim gymnázium nabízí, k nimž se můžou přihlásit v předmaturitním a maturitním ročníku.

Z hlediska obsahu učiva SG v Olomouci vycházelo z RVP G. Předmět má přesný název Základy společenských věd a spadá do oblasti *Člověk a společnost*, velkou částí však proniká

i do oblasti *Člověk a svět práce*. Základy společenských věd jsou na tomto gymnáziu vyučovány v každém ročníku. Žáci si tento předmět mohou vybrat jako svůj maturitní předmět, ze kterého skládají maturitní zkoušku. Základy společenských věd žákům pomáhají v celkové orientaci ve světě, formulují pohledový rámec na život. Osnovy ŠVP SG jsou zpracovány ve stejném formátu jako u RVP G. Kapitoly, které gymnázium zahrnuje jsou Člověk jako jedinec (psychologie), Člověk ve společnosti, Občan ve státě, Mezinárodní vztahy a globální svět, Občan a právo, Úvod do filozofie a religionistiky, Trh práce a profesní volba, Pracovně právní vztahy, Tržní ekonomika, Národní hospodářství a Finance.

Hejčínské gymnázium v Olomouci nazývá tento předmět Základy společenských věd. Organizačně si svůj program ŠVP škola upravila a řadila učivo dle svého uvážení. Hejčínské gymnázium si udělalo své dělení na vyučovací oblasti, které jsou nazývány Ekonomie, Mikroekonomie, Volba povolání, Makroekonomie, Finance, Právní pojmy a řád, Právní odvětví, Pracovněprávní vztahy, Sociologie jako věda, Člověk a příroda, Globalizace, Kultura a komunikace, Mikrosociologie, Makrosociologie, Sociální psychologie, Vývojová psychologie, Ochrana za mimořádných událostí, Psychologie, Náročné životní situace a rozhodování, Osobnost, Politologie, Politická sociologie a instituce, Demokracie a právní stát, Mezinárodní vztahy a organizace, Filozofie, Filozofie a jednotlivé období.

U obou ŠVP zkoumaných gymnázií jsou patrné rozdíly. Prvním rozdílem je uspořádání učiva, které se týká například úvodu do společenských věd. Slovanské gymnázium zařadilo Úvod do společenských věd ke kapitole Člověk jako jedinec a na začátku výuky se žáci se naučí definici vědy a všechno co společenské vědy obsahují. Ve vzdělávacím plánu Hejčínského gymnázia se tento úvod nenachází.

Vzdělávací oblast *Člověk jako jedinec*, je první, kterou ŠVP SG zařadilo jako následující po Úvodu do společenských věd. V této kapitole je především rozebírána psychologie jako věda, lidská psychika, psychologie osobnosti a její typologie spolu etapami lidského vývoje. Součástí učiva psychologie jsou psychické procesy, stavy a vlastnosti, které jsou zde taktéž zahrnuty, přičemž je důležité, aby žáci zároveň znali pojem psychohygienu a uměli ji využívat. Slovanské gymnázium má celou psychologii kompletně vyučovanou v prvním ročníku. K mezipředmětovým přesahům v ŠVP SG se řadí například učivo z výchovy ke zdraví s problematikou zdravého způsobu života a rizika, které zdravý životní styl ovlivňují. Druhým mezioborovým přesahem je část osobnostní výchovy, do které spadá rozvoj a poznávání vlastní osobnosti, řešení problémů a sociální komunikace. Naproti tomu Hejčínské gymnázium začíná s touto vzdělávací oblastí až na konci druhého ročníku a zahajuje jí výukou vývojové psychologie. Ve vývojové psychologii se zaměřuje na změny, kterými během života člověk

prochází zejména v dospívání a učivo rozšiřuje o problematiku týkající se partnerských vztahů. Ve výuce vývojové psychologie je mezioborovým přesahem část výchovy ke zdraví, přesně změny v životě člověka. Hlavní část psychologie je rozebírána v třetím ročníku. Kapitoly, které jsou uvedeny v ŠVP HG jsou psychologie, náročné životní situace, rozhodování a osobnost. Je zde několik průřezových témat z Osobnostní a sociální výchovy a mezipředmětovým přesahem je konkrétně výchova ke zdraví.

Druhým vzdělávacím okruhem je *Člověk ve společnosti*. Podle ŠVP SG je tento okruh vyučován v druhé polovině prvního ročníku. Hlavním tématem tohoto okruhu je integrace člověka do společnosti, dále na něj navazuje proces socializace a jednotlivé typy sociálních vazeb. Základem tohoto bloku je, aby žáci dokázali respektovat rozdíly mezi jednotlivými jedinci. ŠVP SG se v tomto vzdělávacím oddílu věnuje sociálním skupinám a struktuře společnosti, aby žáci byli schopni identifikovat závažné sociální problémy, které se týkají naší společnosti. V ohledu průřezových témat je začleněna osobnostní a sociální výchova, kde je brán zřetel přímo na organizační dovednosti, komunikaci a řešení problémů. V této vzdělávací oblasti se rozvržení učiva na obou zkoumaných gymnáziích shoduje, obě gymnázia tuto oblast zařadila do druhého ročníku. Přesto ji ŠVP HG dělí do pěti vzdělávacích kapitol. Mezi tyto kapitoly patří Sociologie jako věda, v níž je popsán vznik a vývoj vědy, sociologické metody a postupy. Mezipředmětovým přesahem tato kapitola proniká do literatury 19. století. Druhou kapitolou je Kultura a komunikace, do níž ŠVP HG řadí tři průřezová témata. Konkrétně mediální výchovu v ohledu funkce médií, jejich dějin a jejich velké moci. Dále osobnostní a sociální výchovu se zaměřením na problematiku komunikace a multikulturní výchovy, v níž se zaměřuje na problémy sociokulturních rozdílů. Třetí kapitolou je mikrosociologie, která věnuje pozornost sociálním skupinám, sociálním statusům a vztahům mezi lidmi. V této části jako mezipředmětový přesah je integrována do ZSV výuka výchovy ke zdraví. Na kapitolu mikrosociologie navazuje kapitola makrosociologie, která se zabývá sociálními problémy, deviantním chováním a sociální strukturou. Poslední kapitolou je sociální psychologie, kde se žáci učí společenské interakci, různým sociologickým metodám a skupinové dynamice.

Vzdělávací oblast *Občan ve státě* je třetí oblastí podle RVP G a Hejčínské gymnázium si tuto oblast rozdělilo do dvou kapitol. Dle ŠVP HG se dělí na Politologii, Politickou sociologii a instituci. Kapitola Politologie se zabývá politickou vědou, politikou a politickou filozofií. Hlavním mezipředmětovým přesahem je část učiva dějepisu o komunismu, fašismu a demokracii. V druhé kapitole této vzdělávací oblasti se žáci věnují učivu týkající se voleb, politických systémů, ústavy a lidských práv. Mezipředmětovým přesahem je opět učivo

dějepisů týkající se světa po 2. světové válce. Ačkoli Slovanské gymnázium tuto kapitolu v ŠVP více rozepsalo, věnuje se stejnému obsahu učiva jako HG. Učivo ovšem nelze porovnat do detailu, jelikož ŠVP HG uvádí pouze obecné názvy. Rozdílné jsou však ročníky, v kterých je tato vzdělávací oblast vyučována. Podle ŠVP HG jsou tyto kapitoly vyučovány v třetím ročníku, zatímco na Slovanském gymnázium se toto učivo vyučuje v ročníku druhém. Další rozdíl lze najít v průřezových tématech. ŠVP SG začleňuje do výuky Osobnostní a sociální výuku, konkrétně s učivem morálky týkající se všedních dnů, Mediální výchovu, Multikulturní výchovu a Výchovu k myšlení v evropských a globálních souvislostech (dále jen „VMEGS“). Průřezová témata VMEGS se zde zabývají globálními problémy, jejich následky, příčinami a evropským myšlením. Toto je další rozdíl mezi ŠVP SG a ŠVP HG, poněvadž SG zařadilo tuto problematiku jako samostatnou vyučovací kapitolu.

Vzdělávací oblast *Mezinárodní vztahy a globální svět* je zařazena do ŠVP obou gymnázií. Slovanské gymnázium se drží vzdělávacích oblastí podle RVP G. SG zde řadí učivo mezinárodních vztahů, spolupráce, fungování a typů mezinárodních organizací. Dalším učivem v této vzdělávací oblasti je globalizace a globální problémy, kam ŠVP SG integrovalo průřezová témata VMEGS s učivem globalizačních procesů, humanitární pomoci a mezinárodní rozvojové spolupráce. S průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchovy se žáci učí spolupracovat a zdravě soutěžit. Toto učivo SG zařadilo do výuky druhého ročníku. Oproti tomu HG si ve svém ŠVP tuto vzdělávací oblast rozdělilo do dvou kapitol – Člověk a příroda a Globalizace, které jsou vyučovány v druhém ročníku. Z pohledu učiva se tato kapitola zabývá globalizací, rozvojovými procesy a globálními problémy. Průřezovým tématem se tato vyučovací kapitola dotýká VMEGS a environmentální výchovy. Mezipředmětovým přesahem se učivo prolíná s učivem zeměpisu z hlediska sídel, obyvatelstva, ekonomiky a globalizace. Druhá vyučovací kapitola se zabývá mezinárodními vztahy a je vyučována až na konci třetího ročníku. Z obsahového hlediska učiva je stejná jako u ŠVP SG. Průřezovým tématem je opět VMEGS. Mezipředmětovým přesahem je učivo dějepisu světa po 2. světové válce a učivo zeměpisu, které se týká politické mapy světa.

Vzdělávací oblast *Občan a právo* je v případě ŠVP SG pojmenována opět stejně jako v RVP G. Na rozdíl od ŠVP HG, kde tento vzdělávací okruh najdeme rozdělený opět do několika kapitol, kam spadají Právní pojmy, Právní řád a Právní odvětví. Rozdíl mezi jednotlivými ŠVP SG a HG je ve vyučovacích ročnících. SG začlenil tuto problematiku do učiva pro třetí ročník gymnázií, kdežto HG toto učivo probírá již v prvním ročníku. SG má tuto vzdělávací oblast detailněji rozpracovanou. V porovnání s ŠVP HG, které zařazuje

do této vzdělávací oblasti pouze právo v kontextu spravedlnosti, morálky, normy, právního řádu a jednotlivých právních odvětví. ŠVP Slovanského gymnázia má tuto kapitolu rozšířenou o systém práva, právnické profese, průběh soudního řízení, a navíc o kriminalitu se sexuálním podtextem. SG zařadilo průřezové téma osobnostní a sociální výchovy s učivem morálky během všedního dne, dalším mezipředmětovým přesahem je výchova ke zdraví, kde se učí zdravému životnímu stylu, vztahy mezi lidmi a rizikům, které ohrožují zdraví.

Nedílnou součástí učiva ZSV je volba povolání. I touto vzdělávací oblastí se studenti Slovanského a Hejčínského gymnázia zabývají. Podle ŠVP HG je tato problematika probírána již v prvním ročníku, kde je integrovaná vzdělávací oblast *Člověk a svět práce*. Z obsahového hlediska se žáci zabývají volbou povolání, trhem práce a personálním managementem. SG má výukový obsah opět více rozebraný, ale po prozkoumání jednotlivých bodů je srovnatelný s HG jen s jediným rozdílem. ŠVP SG integruje osobnostní a sociální výchovu, kde se zaměřuje na spolupráci a soutěživost. Ze všeobecného hlediska je pro žáky vhodnější, tuto kapitolu probírat až ve vyšších ročnících vzhledem k tomu, že volba povolání je čeká až za několik let.

Téma pracovně právních vztahů navazuje na vzdělávací oblasti Občan a právo na Trh práce s profesní volbou. Dle HG je tato vzdělávací oblast zařazena v prvním ročníku výuky. SG tuto kapitolu řadí k učivu pro třetí ročník. Z obsahového hlediska jsou opět stejně propracované. ŠVP obou zkoumaných gymnázií integruje vzdělávací oblast *Člověk a svět práce*, kde je probírána profesní volba, pracovně právní vztahy, tržní ekonomika a národní hospodářství. Průřezovým tématem je osobnostní a sociální výchova se zaměřením na spolupráci a soutěživost.

K výuce ZSV patří získání znalostí o ekonomii a financích, ke kterým používají obě gymnázia ve svých ŠVP následující tematické okruhy. SG dělí tuto část do tří kapitol s názvem Tržní ekonomika, Národní hospodářství a Finance a všechny tyto kapitoly jsou vyučovány ve třetím ročníku. HG dělí toto učivo na kapitoly Ekonomie – Mikroekonomie a Makroekonomie a Finance, na rozdíl od SG je vyučuje v prvním ročníku. Co se týče obsahu učiva jsou ŠVP obou gymnázií velmi podobné. Z pohledu mezioborových přesahů jsou na tom obě gymnázia stejně. Hejčínské i Slovanské gymnázium ve svém ŠVP začleňují vzdělávací oblast *Člověk a svět práce*.

Kapitola *Úvod do filozofie a religionistiky* je poslední vzdělávací oblastí v rámci RVP G. SG má tuto vzdělávací oblast shrnutu v jedné kapitole s názvem Úvod do filozofie a religionistiky, které je věnován celý čtvrtý ročník výuky společenských věd. Podle plánu ŠVP HG je tato vzdělávací oblast rozdělena na 7 vzdělávacích kapitol - Filozofie a vědecké

poznání, Antická filozofie, Helénismus, Křesťanství a středověká filozofie, Renesance a humanismus, Barokní filozofie a osvícenství, Filozofie 19.století, Filozofie 20. století. HG do svého ŠVP také zařadilo průřezové téma Multikulturní výchovy, Osobnostní a sociální výchovy. Jako mezipředmětový přesah je uváděn dějepis a literatura. Stejně jako ŠVP SG, tak i ŠVP HG věnuje této tematice celý čtvrtý výukový ročník společenských věd. Z porovnání těchto dvou ŠVP je v obsahové části pouze jediný rozdíl ve výuce religionistiky. ŠVP SG ji začleněnou na konci vzdělávací oblasti a zabývá se podobami víry, náboženstvím a jeho systémy, nejznámějšími světovými náboženstvími a sektami. Na rozdíl HG toto učivo do ŠVP připojilo k Úvodu do filozofie.

Posledním zjištěným rozdílem mezi ŠVP zkoumaných gymnázií je, že HG zařadilo do výuky společenských věd kapitulu s učivem Ochrana za mimořádných událostí. Toto učivo je integrováno ze vzdělávacího oboru Výchovy ke zdraví. Z obsahového hlediska jsou začleněny typy hrozeb, jejich signalizace a řešení včetně první pomoci, zatímco SG tento výukový blok nevyučuje v předmětu ZSV.

Cílem komparace ŠVP SG a ŠVP HG bylo zjistit rozdíl v ŠVP mezi dvěma prestižními gymnázii z pohledu časové dotace a obsahu učiva předmětu společenských věd. První porovnávání bylo provedeno u časové dotace. SG má souvislou časovou dotaci ve všech ročnících čtyřletého a vyššího víceletého gymnázia. V každém ročníku jsou věnovány 2 hodiny týdně výuce společenských věd s možností rozšíření učiva pomocí seminářů. HG má časovou dotaci poníženou. V prvních dvou ročnících pouze hodinu týdně a následně ve třetím a čtvrtém ročníku tuto dotaci navyšují na dvě hodiny týdně a také nabízí žákům možnost rozšířit si své znalosti pomocí volitelných seminářů. Časová dotace může mít vliv na obsáhlost učiva společenských věd, která byla dále zkoumána komparací z pohledu obsahu učiva.

Co se týče srovnání obsahu učiva nebyly shledány značné rozdíly mezi ŠVP SG a ŠVP HG, pouze drobné nuance v uspořádání učiva. Například u začlení Úvodu do společenských věd, který ŠVP HG ve svém plánu neuvádí. V oblasti psychologie HG rozšířilo výuku o partnerský život a vztahy. SG zařadilo částečně kapitulu učiva globálních problémů pomocí VMEGS do vzdělávací oblasti Občan a stát, kdežto HG učivo týkající se mezinárodních vztahů a globálních problémů soustřeďuje do jedné vzdělávací oblasti. V oblasti Občan a právo SG rozšířilo kapitolu o systém práva, právnické profese, průběh soudního řízení a o kriminalitu se sexuálním podtextem, která ve ŠVP HG není zařazena. Z obsahového hlediska učiva se předposlední rozdíl nachází u kapitoly Úvodu do filozofie a religionistiky, kde SG věnovalo celé této vzdělávací látce samostatnou kapitolu. Posledním rozdílem mezi jednotlivými ŠVP z pohledu obsahu učiva je zařazení vzdělávací látky s názvem

Ochrana za mimořádných událostí, které si do svého ŠVP zařadilo HG, zatímco v ŠVP SG se tato výuková část v předmětu společenských věd nenachází.

5. Komparace ŠVP SG, ŠVP HG s RVP G

Pátá kapitola patřící do výzkumné části se zabývá porovnáním dvou ŠVP s RVP G, což ovšem nelze stejně porovnávat, ale nahlížíme na to jako na dodržení osnov. Jako první pro lepší přehlednost jsou vždy konfrontovány mezi sebou školní vzdělávací program Slovanského gymnázia s RVP G. Následně poté dochází ke konfrontaci u školního vzdělávacího programu Hejčinského gymnázia s RVP G. Ke srovnání dochází u obsahu vzdělávacích oblastí společenských věd. V základu společenských věd se prolínají dvě vzdělávací oblasti. Konkrétně *Člověk a společnost* a *Člověk a svět práce*. K porovnávání zde dojde pouze u oblasti *Člověk a společnost* z toho důvodu, že je zde zařazen občanský a společenskovědní základ. Zařazení druhé vzdělávací oblasti do výuky společenských věd je pouze volba dané školy.

Člověk jako jedinec je okruh, který je dle RVP G rozdělený na tři části. Tyto části jsou podstata lidské psychiky, osobnost člověka a psychologie v každodenním životě. Konkrétnější rozbor tohoto učiva najdeme ve 3.kapitole teoretické části. Tato kapitola se zabývá konkrétním rozbohem učiva, které se týká tohoto okruhu.

U Školního vzdělávacího programu Slovanského gymnázia najdeme podobné rozčlenění. U ŠVP SG se jedná o kapitoly psychologie jako věda, lidská psychika, psychologie osobnosti, psychické procesy, stavy a vlastnosti. Dále kapitoly životní styl, zvládání náročných životních situací a chyby v sociálním poznávání. Pojmenování se liší, ale z významového hlediska je učivo stejné. V případě ŠVP SG je obsah učiva rozšířen o základy psychologie, zdravého životního stylu a o sociální psychologii. Ze srovnání ŠVP SG a RVP G vyplývá, že obsah učiva v ŠVP SG je mírně rozšířený oproti RVP G.

Ke druhému porovnání byl vybrán ŠVP HG, který má naprosto jiné členění učiva než RVP G. Z porovnání jednotlivých kapitol obsahu učiva vyplývá, že obsah je stejný. Hejčinské gymnázium rozšířilo svůj obsah o učivo zabývající se partnerstvím. Z pohledu integrace jiného vzdělávacího oboru se zde prolíná Výchova ke zdraví. Zaměřuje se přesně na změny v životě člověka a jejich reflexi. V závěru je zřejmé, že gymnázium Hejčín obsah učiva pouze rozšiřovalo a drželo se předepsaných norem podle RVP G.

Druhý okruh, který je začleněn do oblasti *Člověk a společnost* je nazýván jako *Člověk ve společnosti*. Tento okruh je rozdělen opět na tři části, které obsahují učivo společenské podstaty člověka, sociální struktury společnosti a sociální fenomény a procesy. Konkrétní

rozbor tohoto učiva je proveden v kapitole, která detailně rozebírá vzdělávací oblast Člověk a společnost.

Slovanské gymnázium se ve svém ŠVP drželo přesně RVP G. Obsahuje přesně pojmenované skupiny jako je tomu v RVP G. Jediným rozdílem je zde začlenění výuky na téma životního prostředí. Toto téma jsem u ŠVP HG nenašla. Možným důvodem je velmi stručně a obecně popsaná tato vzdělávací oblast. Z obsahového hlediska je shodné RVP G. Slovanské gymnázium k této výukové oblasti řadí průřezová téma, konkrétně Osobnostní a sociální výchovu. Toto průřezové téma se zde zabývá seberegulací, dovednostmi při řešení problémů, a především sociální komunikací.

Naproti tomu ŠVP HG má opět své dělení na následující skupiny. K těmto skupinám řadíme sociologii jako vědu, kulturu a komunikaci, mikrosociologii, makrosociologii a sociální psychologii. Učivo je rozšířené o vznik sociologie a průběh sociologického myšlení. Dále se učivo rozšířilo o kulturu, subkulturu, multikulturu, komunikaci a média. Hejčínské gymnázium zařadilo do výuky i průřezová témata. Najdeme zde multikulturní výchovu s problémem sociokulturních rozdílů. Je zde začleněna mediální výchova i osobnostní a sociální výchova. Jako mezipředmětový přesah je uváděna literatura 19.století. Do výuky tohoto učiva je integrována výchova ke zdraví s otázkou vztahů mezi lidmi a formy soužití.

Třetí vzdělávací okruh podle RVP G v části občanského a společenskovedního základu je kapitola s názvem *Občan ve státě*. Rámcový vzdělávací program dělí tento okruh do čtyř skupin. Do těchto skupin spadají části učiva týkající se státu, demokracie, lidských práv a ideologie. Každá skupina má své dílčí části učiva. Učivo je konkrétně také charakterizováno a rozebráno v kapitole v teoretické části.

Slovanské gymnázium se ve svém školním vzdělávacím programu drží přesně RVP G a je i stejně pojmenována. Slovanské gymnázium si obsah učiva mírně rozšířilo. Na úvod této vzdělávací oblasti přidalo charakteristiku politologie, vývoj této vědní disciplíny a vývoj myšlení o státu. Dále přesně kopíruje vzdělávací části, jen s mírným rozšířením obsahu. Konkrétně v části o státu ŠVP SG rozšířilo učivo o vývoj ústavy v ČR a význam ústavy v demokratickém státě. K rozšíření došlo i u učiva ústavního práva s ústavním soudem, státních symbolů ČR a u dělby státní moci. V části, která se zabývá demokracií je učivo rozšířeno oproti RVP G v ohledu kritiky demokracie. ŠVP SG začleňuje průřezová témata osobnostní a sociální výchovy, mediální výchovy a multikulturní výchovy spolu s výchovou k myšlení v evropských a globálních souvislostech.

Hejčínské gymnázium se svým školním vzdělávacím programem oproti RVP G liší názvem vzdělávacích oblastí, která je rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole se zabývají

Politologií a Politickou filozofií. Učivo je oproti RVP G rozšířeno o obecný základ politologie, vznik vědy a její metody. ŠVP HG se dále zabývá politikou v ohledu občanské participace a kultury. V druhé kapitole se věnuje Politické sociologii, instituci a demokracii. Učivo kopíruje vzdělávací obsah RVP G. Hejčínské gymnázium rozšiřuje obsah učiva dále o politiku, politickou vědu a politickou filozofii. Nicméně ŠVP HG popisuje obsah svého učiva velmi stroze, tudíž nelze přesně posoudit do úplného detailu. Mezipředmětovým přesahem je dějepisná část s učivem Světa po druhé světové válce, komunismem, fašismem a demokracií.

Čtvrtou kapitolou vzdělávací oblasti občanského a společenskovedního základu je oblast, která se zabývá vzděláváním studentů v právním odvětví a nese název *Občan a právo*. Podle programu RVP G je rozdělena do tří částí, kam spadají právo a spravedlnost, právo v každodenním životě a orgány právní ochrany. Jednotlivé části jsou opět konkrétně charakterizovány v kapitole občanského a společenskovedního základu.

Slovanské gymnázium se opět drží názvem vzdělávací kapitoly stejně jako ji má pojmenovanou RVP G, ale obsahem se mírně odlišuje. Program ŠVP SG má učivo lehce pozměněné a dochází zde k rozšíření učiva v oblasti systému práva, účastníku právních vztahů a povinností. Dále je důkladně rozšířeno právní odvětví občanského, rodinného a trestního práva. Slovanské gymnázium zařadilo i sexuálně motivovanou kriminalitu, která se v osnovách RVP G nenachází. Gymnázium klade důraz na znalosti žáků v právním odvětví. Ve svém školním vzdělávacím programu týkající se části *Občan a právo* má začleněno i průřezové téma, konkrétně osobností a sociální výchovu. Mezipředmětovým přesahem je tady předmět *Výchovy ke zdraví*, který se zaměřuje na zdravý způsob života, vztahy mezi lidmi a rizika ohrožující zdraví.

ŠVP Hejčínského gymnázia má opět své vlastní dělení na kapitoly. Jedná se o dvě kapitoly s názvem *Právní pojmy a Právní řád a Právní odvětví*. Jelikož je ŠVP HG popsáno velmi stručně, tak obsah nelze konkrétně porovnat. Body v ŠVP HG jsou velmi obecné, ale lze předpokládat, že tyto obecné pojmy zahrnují již konkrétní části obsahu učiva dané RVP G. Není zde zařazeno žádné průřezové téma nebo zde není žádný mezipředmětový přesah.

Předposlední pátá vzdělávací kapitola je zaměřena na mezinárodní vztahy a globální svět. Rámcový vzdělávací program pro gymnázia dělí tuto oblast na tři části: evropská integrace, mezinárodní spolupráce a proces globalizace. Dílčí učivo se zde zabývá například podstatou a významem Evropské unie, mezinárodními spoluprací a organizacemi včetně jejich orgánů. Dále se zabývá globálními problémy, jejich příčinami a možným řešením

těchto problémů. Více specifikováno je toto učivo v kapitole občanského a společenskovedního základu v teoretické části.

ŠVP SG má kapitolu pojmenovalo opět stejně, jako je pojmenována v RVP G a drží se i přesně obsahu učiva. V první části evropské integrace rozšiřuje učivo o výhody a nevýhody členství v Evropské unii. V druhé a třetí části učivo přesně kopíruje program RVP G. Slovanské gymnázium zde zařadilo průřezové téma VMEGS konkrétně s humanitární pomocí a mezinárodní rozvojovou spoluprací. Druhým průřezovým tématem je zde uváděna osobnostní a sociální výchova, která se v této kapitole zaměřuje na rozvíjení spolupráce a soutěživosti.

Hejčínské gymnázium se odlišuje od RVP G dělením této vzdělávací oblasti na dvě samostatné kapitoly. Tyto kapitoly jsou vyučovány v různých ročnících. První kapitola je Člověk, příroda a globalizace odpovídá třetí části dle RVP G nazývané proces globalizace. ŠVP HG se drželo předepsaného obsahu učiva podle RVP G. Nicméně tuto kapitolu rozšířilo o učivo populace, problematiku vztahů organismů a životního prostředí. Z průřezových témat zařadilo VMEGS a environmentální výchovu s problematikou globálních problémů a člověk a životní prostředí. Druhou kapitolou jsou mezinárodní vztahy a organizace. Tato kapitola zaštiťuje dle RVP G evropskou integraci a mezinárodní spolupráci. Jelikož tato kapitola není důkladně rozepsána, tak lze předpokládat, že obecné pojmy zaštiťují jednotlivé obsahy učiva. Učivo bylo rozšířeno v ohledu vzdělání a trhu práce v EU. K průřezovým tématům řadí školní vzdělávací program VMEGS s učivem týkajícím se života v Evropě. K mezipředmětovým přesahům se zde řadí učivo zeměpisu, konkrétně s politickou mapou světa a jejím uspořádáním.

Poslední šestou kapitolou Občanského a společenskovedního základu je *Úvod do filozofie a religionistiky*. Rámcový vzdělávací program dělí tuto kapitolu na tři části: podstata filozofie, filozofie v dějinách a víra v lidském životě.

Slovanské gymnázium se při tvorbě ŠVP drželo RVP G. Vzdělávací oblast je v ŠVP SG stejně pojmenována a rozdělena na tři části. V první části se učivo týká podstaty filozofie a je rozšířeno o ideologie a světový názor, které v rámci RVP G nenalezneme. V druhé části je rozebíráno učivo filozofie v dějinách a přesně kopíruje RVP G. Na konci této části ŠVP SG řadí i etiku v životě člověka, která rozšiřuje obsah učiva. Poslední částí je víra v lidském životě, která přesně kopíruje RVP G. Z pohledu průřezových témat je zde zařazena osobnostní a sociální výchova, která se věnuje morálce během všedního dne.

Hejčínské gymnázium se ve svém ŠVP rozchází s RVP G v členění a názvech vzdělávacích kapitol. Tuto vzdělávací oblast člení na 7 kapitol. V první kapitole je obsahově pojata podstata filozofie a víra v lidském životě. Průřezové téma se v této kapitole týká multikulturní výchovy s otázkou základních problémů sociokulturních rozdílů.

Mezipředmětové přesahy se zde prolínají s výukou literatury a dějepisu. Zbylých 6 kapitol se zabývá filozofií v dějinách. Obsah učiva kopíruje RVP G. Není ani rozšířen a ani naopak v něm nic nechybí. Projevují se zde opět průřezová témata, konkrétně osobnostní a sociální výchova spolu s multikulturní výchovou.

Velký rozdílem mezi oběma ŠVP a RVP G je řadění další vzdělávací oblasti ve výuce společenských věd. Oba ŠVP do výuky společenských věd zařadily vzdělávací oblast *Člověk svět práce*. Konkrétně se vzdělávací kapitolou trh práce a profesní volba, pracovně právní vztahy, tržní ekonomika, národní hospodářství a úloha státu v ekonomice včetně financí. Zařazení této vzdělávací oblasti do předmětu společenských věd je volba dané školy. U obou zkoumaných gymnázií se tato oblast ve výuce ZSV nachází. Aby tato část nebyla přiřazena k výuce předmětu společenských věd, bylo by nutné pro tuto oblast realizovat vlastní předmět. Společenské vědy mají velkou možnost alternativní výuky v podobě různých besed, exkurzí, činností nebo seminářů.

V této kapitole došlo ke konfrontaci ŠVP spolu s RVP G. Tyto dva programy spolu nelze konkrétně a doslovně porovnávat. Jedná se spíše o konfrontaci a náhled, který má určit dodržení osnov, které RVP G pro tvorbu ŠVP nařizuje. K tomuto účelu byly vybrány opět dvě stejná gymnázia na prestižní úrovni. Při zhodnocení celkové konfrontace náhledu na tyto programy došlo k závěru, že žádné z gymnázií neudělalo chybu v plánování obsahu učiva společenských věd. Učivo, které RVP G předepisuje bylo obsaženo v obou ŠVP, a právě bylo ještě rozšiřováno po obsahové stránce, ale i o průřezová témata. Po náhledu na toto porovnání došlo k závěru, že rozšíření obsahu učiva společenských věd by bylo příhodné. RVP G specifikuje malé množství učiva a tento předmět je vůči jeho důležitosti málo rozpracován.

6. Klíčové kompetence a průřezová témata z pohledu předmětu společenských věd

Poslední kapitola této bakalářské práce se věnuje klíčovým kompetencím a průřezovým tématům a má za cíl zjistit jejich vliv a promítnutí do předmětu společenských věd. Jak bylo uvedeno v teoretické části, všechny klíčové kompetence by měly být mezi sebou provázány a navzájem se doplňovat. Z pohledu předmětu společenských věd jsou nejvíce rozvíjeny občanské, sociální a personální kompetence a po absolvování gymnaziálního vzdělání by měli všichni žáci dosáhnout všech klíčových kompetencí.

Klíčové kompetence jsou ve školství stále kontroverzním tématem a najdeme zde jejich odpůrce i zastánce. Česká pedagogická společnost nemá na klíčové kompetence jednotlivý náhled, a proto často vznikají různé problémy, které týkají této tematiky. Na tuto problematiku probíhá stále spousta výzkumu a česká pedagogická společnost se snaží přijít na to, jak správně klíčové kompetence uchytit. Často je velkým problémem začlenění kompetencí do výuky. Velké množství pedagogů vnímá klíčové kompetence jako soubor znalostí, co by žák měl znát. Je třeba se na klíčové kompetence dívat z pohledů souboru schopností, kterých by žák měl po dokončení vzdělání dosáhnout.

Druhým problémem, který se točí kolem klíčových kompetencí je jaká část populace žáků by měla dosahovat nejvyšší úrovně kompetencí. Nastává zde otázka, jestli všichni žáci mají dosáhnout stejné úrovně klíčových kompetencí, na což rámcový vzdělávací program pro gymnázia uvádí, že by většina žáků měla dosahovat plných schopností u klíčových kompetencí a postupně se zlepšovat.

Dalším problémem, který je spjatý s kompetencemi je jejich hodnocení. Především jestli učitelé mohou hodnotit dosahování klíčových kompetencí a po případě jakým způsobem. Toto hodnocení je pro pedagogy velmi složité, ne-li nemožné. Klíčové kompetence stále doprovází mnoho výzkumů pro jejich lepší uchopení.

V neposlední řadě problém, který se týká této tematiky je určení, která klíčová kompetence je rozvíjena pomocí určitého učiva. Předmět společenských věd neobsahuje žádný návod nebo tabulku, kde by bylo jasně viditelné, která klíčová kompetence je rozvíjena během výuky určitého učiva. Pro začínající pedagogy je nesmírně náročné rozpoznat právě tento problém, který se stává jednodušší až postupně během pedagogické praxe. Pomocí všeobecné specifikace klíčových kompetencí je pouze známo a dokážeme přiřadit,

co se v dané klíčové kompetenci při výuce různých předmětů rozvíjí, ale nelze to přiřadit k učivu.

Klíčové kompetence u gymnaziálního vzdělávání jsou členěny na šest kompetencí, kam spadají kompetence k učení, k řešení problémů, sociální a personální kompetence, občanská kompetence a kompetence k podnikavosti. První zmíněnou je kompetence k učení, kterou společenské vědy rozvíjí u studentů kritické myšlení, logické dovednosti a zvládnání strategií. Tato kompetence vede žáky k efektivní a týmové práci, která se týká společenských témat.

Následující kompetencí je kompetence k řešení problémů, která díky společenským vědám má jako hlavní úkol naučit žáky dobré komunikaci a tolerantnímu postoji včetně respektování jiných názorů. Při různých besedách, které často spadají k výuce společenských věd jsou žáci učeni k formulování otázek a rozvíjení diskusí. Společenské vědy pomocí této kompetence učí žáky řešit problémy, jak se říká lidově s klidnou hlavou.

Třetí kompetencí je kompetence komunikativní, která je rozvíjena po celý život. Díky společenským vědám má tato kompetence rozšiřovat kritický názor a postoje k určitým situacím. Při výuce je v tomto předmětu často používaná diskuse a různé řečnické cvičení, které rozvíjí jak znalosti, tak i komunikační schopnosti. Po plném dosažení této kompetence se žák zvládne reprezentativně vyjadřovat v mluvené i psané formě.

Sociální a personální kompetence je z pohledu společenských věd jednou z nejvíce rozvíjených kompetencí. Žáci se díky této kompetenci učí rozvíjet svou osobnost a získávat zodpovědnost. Je důležitá u skupinových prací, řízení práce a respektování pravidel.

Občanská kompetence je druhou nejdůležitější v ohledu společenských věd. Pomocí této občanské kompetence jsou rozvíjeny dovednosti a postoje občana. Díky společenským vědám se žáci setkávají s aktuálními společenskými tématy. Při diskusích si hájí své názory na aktuální dění, které si umí obhájit.

Poslední kompetencí specifikovanou pro gymnaziální vzdělávání je kompetence k podnikavosti. Je rozvíjena hlavně pedagogem, který může být pro žáky osobním vzorem. Tato kompetence má žákům pomoci s výběrem jejich povolání. V ohledu společenských věd je tato kompetence využívána u učiva, které se zabývá pracovní nabídkou a poptávkou a pracovně právními vztahy. Je důležité, aby si žáci díky této kompetenci utvořili pracovní návyky.

Dále se tato kapitola věnuje průřezovým tématům, jejichž cílem nemá být doplnění učiva, ale propojení různých vyučovacích předmětů spolu s aktuálními globálními problémy a podpora výchovné funkce ve vzdělávání. Vzhledem k tomu, že obsahem průřezových témat

jsou aktuální problémy současného světa, mají průřezová témata značný dopad do obsahu předmětu společenských věd.

Prvním průřezovým tématem je osobnostní a sociální výchova, kam lze do výuky začlenit různou formou aktivity nebo hry. Z pohledu sociologie jde o utváření sociálních rolí. Z psychologického hlediska je důležitá práce s komfortní zónou a rozvojem osobnosti a jejími emocemi. V rámci politologie jde o občanské chování a jeho hodnocení. Z ekonomického hlediska je důležitost rozeznání správného hospodářského chování. Školní vzdělávací programy toto průřezové téma začleňují do většiny vzdělávacích okruhů.

Průřezové téma výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech se často vážou aktuální globální problémy. Nejvíce se dotýká vzdělávací kapitoly s učivem mezinárodních vztahů a globálních problémů. Dá se propojit i s ekonomickým a etickým tématem.

V dnešní době je multikulturní výchova, jakožto třetí průřezové téma, velmi důležitou součástí výuky a propojuje několik předmětů. Díky tomuto průřezovému tématu v ohledu společenských věd se žáci učí toleranci a respektu. Promítá se hlavně do učiva lidských práv, ale najdeme ji taky spojenou se sociologickými tématy.

V současném světě je environmentální výchova velmi diskutovaným tématem, a proto je začleněna jako čtvrté průřezové téma u gymnaziálního vzdělávání. Každý z nás má na tuto problematiku svůj vlastní názor, a proto je toto téma důležité pro žáky k utřídění jejich názorů. Týká se hodně etiky, zejména jejího přístupu k životnímu prostředí. Klíčovým tématem je každodenní chování jedince v environmentálním směru. Toto průřezové téma můžeme lehce promítnout i do ekonomiky.

Mediální výchova je posledním průřezovým tématem, které je začleněno do vzdělávání na gymnáziích. Dnešní doba a její situace přispívá více k online světu než reálnému fungování. Má velké pole působnosti, které lze využít k manipulaci. Z pohledu společenských věd je toto průřezové téma začleňováno jak do psychologie, tak i do politologie a právního vzdělání. Dá se propojit s ekonomikou, především marketingem.

V šesté kapitole byla prakticky specifikována průřezová témata a klíčové kompetence, u kterých byla demonstrována zejména jejich problematická stránka. Klíčové kompetence nejsou stále plně vyjasněným a uchopeným tématem v pedagogice, a proto nebylo možné je přiřadit ke konkrétnímu obsahu učiva. Zatímco u průřezových témat takové problémy nebyly shledány. Je potřeba zdůraznit, že průřezová témata neslouží jako obsah učiva, ale pouze doplňují učivo o aktuální globální problémy a uvádějí je do kontextů.

Závěr

Základy společenských věd jako předmět prošly velkým vývojem, který v současnosti patří mezi maturitní předměty a je rovnocenný ostatním předmětům. Nyní se už gymnázia neodchylují od RVP G a dodržují předepsaný obsah předmětu a časovou dotaci. Celá bakalářská práce se zabývá právě rozborem obsahu a porovnáním učiva společenských věd. Cílem bakalářské práce bylo popsat a rozebrat obsah učiva předmětu společenských věd na gymnáziích a pomocí komparace ve výzkumné části zjistit rozdíly mezi ŠVP SG a ŠVP HG a konfrontovat rozdíly mezi ŠVP a RVP G.

Teoretická část se v první kapitole se zaměřuje na charakteristiku vzdělávání a zákon, který v České republice vzdělávání upravuje. Dále vymezuje vzdělávací úrovně a charakterizuje systém kurikulárních dokumentů. V druhé kapitole se především detailně zaměřuje na Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, konkrétně na část, která se týká společenských věd, jenž je uvedena v Občanském a společenskovědním základě a dále se zaměřuje na klíčové kompetence a průřezová témata. Třetí kapitola teoretické části se zabývá obsahem učiva společenských věd, které je vyučováno na gymnáziích. Do tohoto učiva spadá psychologie, sociologie, politologie, právo, filozofie, etika, základy religionistiky, ekonomie a mezinárodní vztahy.

Prvním cílem, na který se zaměřovala tato bakalářská práce, bylo zjistit, jak si mezi sebou stojí dvě prestižní gymnázia v Olomouci z pohledu časové dotace a obsahu učiva společenských věd, kterou se zabývala výzkumná část. K tomuto výzkumu byly vybrány dvě gymnázia, konkrétně Slovanské gymnázium Olomouc a Gymnázium Olomouc – Hejčín. Předmětem zkoumání byly ŠVP obou gymnázií, u kterých se komparoval obsah učiva spolu s časovou dotací u zmiňovaného předmětu. Na základě této komparace bylo dojit k závěru, že zásadní rozdíly mezi obsahem učiva jednotlivých gymnázií se nenachází. Obě gymnázia mají svůj ŠVP velmi dobře propracovaný a učivo mají pojato v širokém kontextu a našly se zde pouze mírné rozdíly. U porovnání časové dotace tomu bylo velmi podobně, pouze s tím rozdílem, že HG má v prvních dvou ročnících čtyřletého nebo vyššího osmiletého gymnázia sníženou časovou dotaci oproti SG.

Při naplňování druhého cíle došlo ke konfrontaci mezi programy ŠVP a programem RVP G. Tyto dva programy spolu nelze porovnávat doslovně, protože RVP G je nadřazeno ŠVP a má za úkol vymezovat jeho obsah. Při této konfrontaci nedošlo k žádnému nestandardnímu zjištění. Obě gymnázia se držela předepsaného obsahu učiva, a to jen více

prohlubovala. Při jeho rozšiřování by se ovšem nesměla opomenout jeho časová dotace, protože obsáhlost tohoto předmětu je poměrně vysoká.

Vedlejšími cíly bakalářské práce byly náhledy na klíčové kompetence a průřezová témata z pohledu společenských věd. U klíčových kompetencí bylo důležité promítnutí problematiky, která se týká klíčových kompetencí. Klíčové kompetence jsou stále sporným tématem, na které je v České republice stále mnoho názorů a není pedagogy zaujaté jednotné stanovisko. Při výzkumu klíčových kompetencí bylo nalezeno velké množství různých názorů, které se dělí na zastánce a odpůrce kompetencí. Pro mladé začínající pedagogy je náročné správně rozvíjet klíčové kompetence, jelikož k nim prozatím neexistuje přesný návod. Druhým vedlejším cílem bylo zkoumat zahrnutí průřezových témat do předmětu ZSV. Důležité je podotknout, že průřezová témata nejsou obsahem učiva, ale pouze jejich doplňkem, který se s ním prolíná. Je nutné je neopomíjet a pracovat s nimi, aby žáci lépe dokázali chápat souvislosti mezi předměty. Díky nynější covidové situaci nemohl být uskutečněn původní záměr, který měl rozšiřovat výzkumnou část o pedagogický názor na klíčové kompetence a ověřit začlenění průřezových témat do výuky předmětu ZSV na obou vybraných gymnáziích.

Bakalářská práce by mohla být použita jako podklad pro vyučující předmětu ZSV při úpravě obsahu učiva. Popřípadě by mohla posloužit jako podklad k zamyšlení se nad strukturou tohoto předmětu. Avšak výsledky této práce nelze zobecňovat, poněvadž se její závěry vztahují pouze na zkoumané gymnázia.

Seznam použité literatury a pramenů

ADAMOVIČ, Lenka, Vladislav DUDÁK a Václav VENTURA. *Základy filosofie, etiky: základy společenských věd: pro střední školy*. 4., vyd. Praha: Fortuna, 2010. ISBN 80-7168-905-X.

BALADA, Jan a kol. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3.

BARTONČKOVÁ, Klára a kol. *Občanský a společenskovědní základ: přehled středoškolského učiva*. Brno: Computer press, 2011. ISBN 978-80-251-2631-8.

DAVID, Roman. *Politologie: Základy společenských věd*. 5., přepr. a rozš.vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005. ISBN 80-7182-162-4.

DĚDIČ, Jan a kol. *Učebnice práva*. Praha: Prospektrum, 1995. ISBN 80-7175-006-9.

DVOŘÁK, Jan, František EMMERT, Alena FABIČOVICOVÁ a kol. *Odmaturuj! ze společenských věd*. Druhé, přepracované vydání. Brno: Didaktis, 2015. ISBN 978-80-7358-243-2.

EICHLER, Bohuslav, Radovan RYSKA a Vladimír SVOBODA. *Základy státoprávní teorie, ekonomie a ekonomiky, neformální logiky: základy společenských věd: pro střední školy*. Praha: Fortuna, 1995. ISBN 80-7168-240-3.

FUCHS, Kamil a Pavel TULEJA. *Základy ekonomie*. 2., upr. vyd. Praha: Ekopress, 2005. ISBN 80-86119-94-7.

GAARDER, Jostein. *Sofin svět: Román o dějinách filosofie*. 4. vyd. Praha: Albatros, 2012. ISBN 978-80-00-02895-8.

GILLERNOVÁ, Ilona a Jiří BURIÁNEK. *Základy psychologie, sociologie: základy společenských věd: pro střední školy*. 3., upr. vyd. Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-7168-749-9.

KALHOUS, Zdeněk a kol. *Školní didaktika*. 2., vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

MAŇÁK, Josef, Tomáš JANÍK a Vlastimil ŠVEC. *Kurikulum v současné škole: Pedagogický výzkum v teorii a praxi*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-175-1.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9

PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

SOJKA, Milan a kol. *Základy ekonomie: Úvod do ekonomie pro gymnázia*. 2., upr. vyd. Praha: Vyšehrad, 1997. ISBN 80-7021-205-5.

ŠÍP, Radim. *Proč školství a jeho aktéři selhávají: Kognitivní krajiny a nacionalismus*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9378-2.

VALIŠOVÁ, Alena a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.

VÝROST, Josef a Ivan SLAMĚNÍK, ed. *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6.

Elektronické zdroje

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání: Školský zákon. In: *Zákony pro lidi*. Praha, 2004, ročník 2004, 190/2004, číslo 561. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#Top>

EURYDICE. *Organizace a struktura vzdělávacího systému: Česká republika* [online]. © 2021 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-21_cs

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Bílá kniha - Národní program rozvoje vzdělání v ČR* [online]. © 2013 - 2021 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelani-v-cr>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+* [online]. © 2013 - 2021 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT. *Co jsou rámcové a školní vzdělávací programy (RVP a ŠVP)* [online]. [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-0-13>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Rámcové vzdělávací programy* [online]. © 2011 - 2021 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp>

PASTOROVÁ, Markéta. Průřezová témata ve školním vzdělávacím programu: zkušenosti z pilotních gymnázií. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. © 2009 [cit. 2021-04-13]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/3156/prurezova-temata-ve-skolnim-vzdelavacim-programu-zkusenosti-z-pilotnich-gymnazii.html/>

Anotace

Jméno a příjmení:	Michaela Bogarová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Martin Strouhal, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Komparace obsahu učiva předmětu ZSV na gymnáziích
Název v angličtině:	Comparison of the content of the subject of social sciences at upper secondary school
Anotace práce:	Tato bakalářská práce se zabývá komparací učiva Společenských věd. Teoretická část v první polovině zahrnuje vymezení vzdělávání, systém kurikulárních dokumentů a charakteristiku Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia. Druhá polovina teoretické části se zabývá charakteristikou výukových oblastí v předmětu Společenských věd. Praktická část se zabývá srovnáním Školních vzdělávacích programů spolu s Rámcovým vzdělávacím programem. Hlavními cíli práce bylo zjistit, jestli jsou rozdíly ve výuce společenských věd a jak si stojí ŠVP vůči RVP G.
Klíčová slova:	Komparace, Společenské vědy, vzdělávání, kurikulum, RVP G, ŠVP,
Anotace v angličtině:	This bachelor's thesis deal with comparison of the Social Sciences. In first half of the theoretical part is included definition of education, curricular document system and characteristics of the Framework Educational Program for upper secondary schools. In second half of theoretical part are included individual parts of Social sciences. The practical part deals with problems between Framework Educational

	Program and School Educational Program. The main purpose of this bachelor's thesis is find out if there are differences between mentioned education programs. And if the education of social sciences has any differences.
Klíčová slova v angličtině:	comparison, Social sciences, education, curriculum, Framework Education Program for Upper Secondary School, School Education Program
Přílohy vázané v práci:	0
Rozsah práce:	53
Jazyk práce:	čeština